

Urbanistika
UŽDAROJI AKCINĖ BENDROVĖ

ATESTATO Nr. 0428	KOMPLEKSAS	BENDRASIS PLANAS. RENGIMO ETAPAS. SPRENDINIŲ KONKRETIZAVIMO STADIJA	TOMAS	METAI
	U-1073		V	2012

Šalčininkų
rajono
savivaldybė

Dieveniškų
miestelis
Dieveniškų
seniūnija

DIEVENIŠKIŲ MIESTELIO BENDRASIS PLANAS

RENGIMO ETAPAS. SPRENDINIAI

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

BENDROJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

UAB „INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS PROJEKTAI“

PAREIGOS	PAVARDĖ	PARAŠAS
DIREKTORĖ	G. MINEIKIENĖ	
PROJEKTO VADOVĖ	G. RATKUTĖ SKAČKAUSKIENĖ	

TURINYS

DARBA PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SĄRAŠAS	4
1. ĮVADAS	6
1.1. MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI	7
1.2. GYVENTOJŲ SKAIČIAUS IR BŪSTO RAIDOS PROGNOZĖS	12
1.3. DIEVENIŠKIŲ MIESTELIO RAIDOS STRATEGIJA	16
2. IŠORĖS STRUKTŪRA	19
3. MIESTELIO VIDAUS STRUKTŪRA	25
3.1. MIESTELIO STRUKTŪRA	26
3.2. MIESTELIO TERITORIJOS FUNKCINĖS ZONOS IR TVARKYMO REGLAMENTAI	26
3.3. CENTRŲ SISTEMA	29
3.4. URBANISTINĖS STRUKTŪROS OPTIMIZAVIMAS	29
3.5. REZERVUOJAMOS TERITORIJOS	30
4. SPECIALIOSIOS BENDROJO PLANO TEMOS	31
4.1. KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA	32
4.1.1. Gamtinio karkaso formavimas	32
4.1.3. Žaliųjų plotų sistemos vystymas	38
4.2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA	43
4.3.1. Kultūros paveldo vertybių apsaugos lygmenys ir tikslai	43
4.3.2 Kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo reglamentavimas	44
4.3.3. Kultūros paveldo naudojimo turizmui gairės	44
4.3.4. Apsaugos įgyvendinimo ir stebėsenos monitoringo principai	45
4.3. SOCIALINĖ APLINKA	45
4.3.1. Švietimo infrastruktūra	45
4.3.2. Sveikatos infrastruktūra	46
4.4. KULTŪRA IR EKONOMINĖ APLINKA	46
4.4.1. Kultūra ir turizmas	46
4.4.2. Paslaugų infrastruktūros poreikio prognozė	47
4.5. AUKŠTYBINIŲ PASTATŲ STATYBOS NUOSTATOS	48
4.6. DIDŽIŲJŲ PREKYBOS CENTRŲ STATYBOS NUOSTATOS	48
4.7. SUSISIEKIMO SISTEMA	48
4.7.1. Gatvių ir kelių tinklas	49
4.7.2. Susisiekimo tinklo kategorijos	50
4.7.3. Dviračių ir pėsčiųjų takų tinklas	51
4.8.4. Visuomeninis transportas	51
4.8. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	52
4.8.1. Ekoinžinerinė infrastruktūra	52
4.8.2. Energetinės infrastruktūra	53
5. SPRENDINIŲ ĮGYVENDINIMAS	56
6. PRIEDAI	59
7. GRAFINĖ DALIS	60
▪ „Pagrindinis (reglamentų) brėžinys“	
▪ Priedas prie Pagrindinio brėžinio – Teritorijų reglamentų lentelė	
▪ „Urbanistinio ir gamtinio karkaso brėžinys“	
▪ „Architektūrinės erdvinės kompozicijos brėžinys“	

- „Rekreacinės, verslo, gamybos ir pramonės teritorijų brėžinys“
- „Socialinės ir kultūrinės infrastruktūros brėžinys“
- „Inžinerinės infrastruktūros brėžinys“
- „Susisiekimo sistemos brėžinys“
- „Teritorijų rezervavimo valstybės poreikiams brėžinys“
- „Gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo brėžinys“
- „Ekologinės apsaugos zonų brėžinys“

DARBA PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SĄRAŠAS**UAB „Urbanistika“**

1. **Giedrė Ratkutė Skačkauskienė** – projekto vadovė – A1735
Teksto skyriai: 1.1, 1.2, 2, 3, 4.2, 4.5, 4.6, 5.
Grafinė dalis:
„Pagrindinis brėžinys“
„Urbanistinio ir gamtinio karkaso brėžinys“
„Architektūrinės erdvinės kompozicijos brėžinys“
„Rekreacinės, verslo, gamybos ir pramonės teritorijų brėžinys“
„Socialinės ir kultūrinės infrastruktūros brėžinys“
„Inžinerinės infrastruktūros brėžinys“
„Susisiekimo sistemos brėžinys“
„Teritorijų rezervavimo valstybės poreikiams brėžinys“
„Gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo brėžinys“
„Ekologinės apsaugos zonų brėžinys“
2. **Dalia Bagdonaitė** – projekto dalies vadovė
Teksto skyriai: 4.1.
Grafinė dalis:
„Pagrindinis brėžinys“
„Urbanistinio ir gamtinio karkaso brėžinys“
„Ekologinės apsaugos zonų brėžinys“
„Gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo brėžinys“
3. **Rasa Kižienė** – projekto dalies vadovė
Teksto skyriai: 4.7.
Grafinė dalis:
„Susisiekimo sistemos brėžinys“
4. **Valdas Maleckas** – projekto dalies vadovas
Teksto skyriai: 4.8.
Grafinė dalis:
„Inžinerinės infrastruktūros brėžinys“
5. **Ilona Dvareckaitė**
Duomenų apdorojimas, brėžinių formavimas.
Grafinė dalis:
„Pagrindinis brėžinys“
„Urbanistinio ir gamtinio karkaso brėžinys“
„Architektūrinės erdvinės kompozicijos brėžinys“
„Rekreacinės, verslo, gamybos ir pramonės teritorijų brėžinys“
„Socialinės ir kultūrinės infrastruktūros brėžinys“
„Inžinerinės infrastruktūros brėžinys“
„Susisiekimo sistemos brėžinys“
„Teritorijų rezervavimo valstybės poreikiams brėžinys“

*„Gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo brėžinys“
„Ekologinės apsaugos zonų brėžinys“*

6. **UAB „INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS PROJEKTAI“**
Teksto skyriai: 1.2, 4.3, 4.4.

1. ĮVADAS

1. ĮVADAS

1.1. MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO PAGRINDAS IR TIKSLAI

Bendrojo teritorijų planavimo objektas – Dieveniškių miestelis (736,6 ha)

Bendrojo planavimo organizatorius – Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos direktorius.

Miestelio teritorijos bendrasis planas rengiamas vadovaujantis šiais dokumentais:

- Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2010 10 21 sprendimu Nr. T-1327;
- Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos Statybos ir architektūros skyriaus Planavimo sąlygomis rajono lygmens bendrojo planavimo dokumentui rengti, 2011 02 11, Nr. A12(25.5.6)-2;
- UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“ Planavimo sąlygomis bendrojo planavimo dokumentui rengti, 2011 01 10, Nr.19;
- Vilniaus visuomenės sveikatos centro Šalčininkų skyriaus Planavimo sąlygomis , 2011 01 13, Nr. 21(2-3-7)-22.3.7-1;
- Būsto ir urbanistinės plėtros agentūros Planavimo sąlygomis bendrojo planavimo dokumentui rengti, 2011 01 18, Nr 1.1-49;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Planavimo sąlygomis nacionalinio, regiono, rajono lygmens bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentams rengti, 2011 01 18, Nr. 43PLS-1;
- AB LESTO Planavimo sąlygomis, 2011 01 31, Nr. 41010-144;
- Vilniaus sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Planavimo sąlygomis, 2011 01 14, Nr. (21)-14-220;
- TEO LT, AB Projektavimo sąlygomis, 2011 01 10, Nr. 2-017/2011;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Vilniaus teritorinio padalinio Planavimo sąlygomis nacionalinio, regiono, rajono lygmens bendrojo ir specialiojo planavimo dokumentams rengti, 2011 01 11, Nr.01;
- Dieveniškių istorinio regioninio parko direkcijos Planavimo sąlygomis rajono lygmens bendrojo planavimo dokumentams rengti, 2011 01 11, Nr. V3-6.5-01;
- VĮ „Vilniaus regiono keliai“ Planavimo sąlygomis rajono lygmens bendrojo planavimo dokumentui rengti, 2011 01 25, Nr. PS-42;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos Planavimo sąlygomis bendrojo planavimo dokumentui rengti, 2011 01 13, Nr. PS-14
- LR AM Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento raštu dėl Planavimo sąlygų, 2011 02 03, Nr. VR-4.3-62;
- Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos raštu, 2011 01 21, Nr. 1.7-169;
- VĮ Šalčininkų miškų urėdijos raštu, 2011 01 27, Nr. 3-76;
- Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus Melioruotoje žemėje ir kaimo vietovėje projektuoti techninėmis sąlygomis, 2011 02 11, Nr. 000142*;
- Vilniaus apskrities teritorijos bendruoju planu, 2008;
- Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendruoju planu, 2010;
- Šalčininkų rajono savivaldybės 2007-2013 metų veiklos strateginiu planu;

- Šalčininkų rajono savivaldybės nekilnojamojo kultūros paveldo tinklų schema, 2009;
- Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo planu, 2007;
- Dieveniškių istorinio regioninio parko ir jo zonų ribų planu, 2001;
- Dieveniškių miestelio bendrojo plano esamos būklės išvadamis;
- Dieveniškių miestelio bendrojo plano patvirtinta koncepcija.

Bendrojo plano rengimo tikslai ir uždaviniai

Planavimo dokumento rengimo tikslas – miestelio bendrojo plano – teritorijų kompleksinio planavimo dokumento teritorijos erdvinio vystymo politikai, teritorijos naudojimo ir apsaugos prioritetams bei svarbiausioms tvarkymo priemonėms nustatyti parengimas.

Tikslai ir uždaviniai:

- Siekti geresnės miestelio gyventojų gyvenimo kokybės ir užtikrinti darnią tolesnę miestelio plėtrą;
- Patikslinti Dieveniškių miestelio ribas;
- Suformuoti miestelio teritorijų vystymo erdvinę koncepciją, nustatyti teritorijų tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, teritorijų funkcines zonas, nurodančias teritorijos integruotumą ir (ar) jos ypatumus.
- Tobulinti miestelio istoriškai susiklosčiusią urbanistinę struktūrą bei formuoti architektūrinę erdvinę kompoziciją.
- Numatyti miestelio teritorijų gyvenimo ir aplinkos kokybę gerinančias priemones, formuoti bendrojo naudojimo želdynų bei apsauginių želdynų sistemą, formuoti rekreacines zonas.
- Plėtoti miestelio inžinerinę, susisiekimo ir kitą visuomenės poreikiams tenkinti reikalingą infrastruktūrą.
- Nustatyti miestelio teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos juose apribojimus.
- Numatyti priemones, užtikrinančias gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą.
- Rezervuoti teritorijas komunikacinių koridorių ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai.
- Nustatyti planuojamos teritorijos užstatymo aukščio ir intensyvumo parametrus.
- Pagal bendrus vyraujančius požymius išdėstyti planuojamos teritorijos dalis, nurodant pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį, naudojimo būdą ir/ar pobūdį (pobūdis pažymimas tais atvejais, kai jo turinys įtakoja nustatomo teritorijos tvarkymo reglamento reikalavimus). Tuo atveju, kai nustatomi keli teritorijos ar žemės sklypo naudojimo būdai, juos būtina nurodyti.

Bendrojo plano eiga, sudarymo principai

Bendrojo teritorijų planavimo procesą sudaro šie etapai: parengiamasis; teritorijų planavimo dokumentų rengimo; sprendinių pasekmių vertinimo; baigiamasis.

Teritorijų planavimo dokumento rengimo etapą sudaro esamos būklės analizės stadija, koncepcijos rengimo stadija, sprendinių konkretizavimo stadija. Atlikus miestelio teritorijos bendrojo plano esamos būklės analizę, buvo pereita prie antrosios rengimo etapo stadijos – teritorijos vystymo koncepcijos. Rengiant Dieveniškų miestelio teritorijos bendrojo plano koncepciją buvo remiamasi Europos Sąjungoje visuotinai priimta tvaraus (tausojančio ir subalansuoto) vystymosi ideologija. Tam, kad nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas miestelio teritorijos vystymo koncepcijos įgyvendinimo pasekmes aplinkai, buvo atliktas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo metu buvo konsultuotasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybės institucijomis, visuomene. Atsižvelgta į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus. Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos sprendimu buvo patvirtinta Dieveniškų miestelio teritorijos koncepcija (II variantas). Ilgalaikė miestelio teritorijos subalansuotos plėtros koncepcija buvo parengta 20-čiais metų. Ja vadovaujantis rengiami, detalizuojami bendrojo plano sprendiniai.

Dieveniškų miestelio teritorijos bendrojo plano sudėtis:

- Procedūriniai dokumentai;
- Esamos būklės analizė – byla „Dieveniškų miestelio teritorijos bendrasis planas. Rengimo stadija. Esamos būklės analizės stadija“, I tomas;
- Koncepcija – byla „Dieveniškų miestelio teritorijos bendrasis planas. Rengimo stadija. Koncepcijos rengimo stadija“, II tomas;
- Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) apimties nustatymo dokumentas – byla „Dieveniškų miestelio teritorijos bendrasis planas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo apimties nustatymas“, III tomas;
- Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita - byla „Dieveniškų miestelio teritorijos bendrasis planas. Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaita“, IV tomas;
- **Sprendinių konkretizavimas – byla „Dieveniškų miestelio teritorijos bendrasis planas. Rengimo stadija. Sprendinių konkretizavimo stadija“, V tomas;**
- Sprendinių pasekmių vertinimas – byla „Dieveniškų miestelio teritorijos bendrasis planas. Sprendinių pasekmių vertinimas“, VI tomas;
- Viešo svarstymo ataskaita – byla „Dieveniškų miestelio teritorijos bendrasis planas. Viešo svarstymo ataskaita“, VII tomas.

Sprendinių konkretizavimo byloje teikiami aiškinamasis raštas ir šie brėžiniai (vadovaujantis Miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklių 33 punkto reikalavimais / Valstybės žinios, 2006-12-30, Nr.145-5559):

- teritorinių reglamentų, kuriuose nurodomi žemės naudojimo apribojimai planuojamai veiklai (įvardijamas pagrindinių (reglamentų) brėžiniai);
- urbanistinio ir gamtinio karkasų formavimo;
- architektūrinės erdvinės kompozicijos formavimo;
- rekreacinės, pramonės, verslo ar kitokios paskirties teritorijų naudojimo ir tvarkymo;
- socialinės, kultūrinės infrastruktūros teritorinio vystymo;
- inžinerinės infrastruktūros vystymo, kuriame nurodomos esamos ir planuojamos geriamojo ir vandentiekio, buitinių ir lietaus nuotekų, šilumos, dujų ir elektros tiekimo tinklų komunikacijų trasos ir koridoriai, vandentiekio siurblinės, vandenvietės, vandens talpyklos, valymo įrenginiai, nuotekų siurblinės ir pakėlimo stotys, elektrinės, katilinės, dujų skirstymo stotys, transformatorinės pastotės ir kt.;

- susisiekimo komunikacijų, kuriose nurodomos esamos ir planuojamos gatvės, jų kategorijos, geležinkelio stočių, oro, jūros uostų ir paviršinių vandens telkinių prieplaukų ir kitų objektų išdėstymo;
- teritorijų rezervavimo valstybės poreikiams;
- gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo;
- ekologinės apsaugos zonų nustatymo.

Bendrojo plano sprendiniai pagal vyraujančius požymius nurodo miestelio funkcines zonas ir nustato tose zonose galimas žemės naudojimo paskirtis ir būdus (pagal poreikį pobūdžius) bei užstatymo intensyvumo ir aukštingumo reglamentus. Funkcinės zonos ir šių zonų reglamentai, taip pat tekstiniai reglamentai nurodyti bendrojo plano sprendinių Pagrindiniame brėžinyje, reglamentų lentelėje. Pagrindiniame brėžinyje ir reglamentų lentelėje yra nurodoma: teritoriniai reglamentai, kuriuose nurodyti žemės naudojimo apribojimai planuojamai veiklai; urbanistinio ir gamtinio karkaso formavimo principai; architektūrinės erdvinės kompozicijos formavimo (aukštingumo ir užstatymo intensyvumo) reglamentai bei kiti teritorijų naudojimo ir tvarkymo reglamentai.

Bendrojo plano taikymas ir galiojimas

Bendrojo plano sprendiniai yra parengti dešimties metų laikotarpiui (iki 2022 metų).

Miestelio bendrasis planas taikomas:

- priimant sprendimus dėl miestelio plėtros prioritetų, teritorijos naudojimo prioritetų, ūkinės veiklos plėtojimo sąlygų ir apribojimų;
- derinant specialiojo ir detaliojo planavimo dokumentus, derinant ir nustatant planavimo, projektavimo sąlygas teritorinio planavimo ir statybos projektams miestelio teritorijoje;
- nustatant savivaldybės biudžeto lėšų skirstymo prioritetus;
- rengiant ir koordinuojant savivaldybės bei valstybės investicijų programas, reklamuojant patrauklių investicinių sąlygų galimybes;
- priimant sprendimus dėl žemės ir kito nekilnojamojo turto paėmimo visuomenės poreikiams: naujoms gatvėms, sankryžoms statyti, magistralinėms komunikacijoms tiesti, miestelio bendro naudojimo teritorijoms, želdynams, viešo naudojimo rekreacinėms teritorijoms įrengti savivaldybės lėšomis;
- sprendžiant nuosavybės atkūrimo problemas miestelio teritorijoje;
- ir kitais, teisės aktuose numatytais, atvejais.

Miestelio bendrojo plano sprendiniai ir reglamentai po bendrojo plano patvirtinimo yra privalomi rengiamiems teritorijų planavimo dokumentams.

Nekilnojamojo turto savininkams, kurių turto esama naudojimo paskirtis, būdas ir pobūdis prieštarauja Dieveniškų miestelio bendrojo plano sprendiniams, paliekama teisė naudotis nekilnojamoju turtu be apribojimų, kaip jis buvo naudojamas iki sprendinių patvirtinimo datos, nekeičiant jo žemės naudojimo paskirties, būdo, pobūdžio. Keičiant minėtų sklypų žemės naudojimo paskirtį, būdą, pobūdį pastarieji keičiami, tikslinami ir papildomi vadovaujantis Dieveniškų miestelio bendrojo plano sprendiniais.

Bendrojo plano sprendiniai pateikti mastelyje 1:5 000 ir į tikslesnį netransformuojami. Rengiant detalesnius, žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus sprendinių funkcinų zonų ribos yra tikslinamos pagal gamtinius ir urbanistinius teritorijų požymius.

Bendrojo plano sprendiniai nekeičia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų.

Bendrojo plano sprendiniai galioja tiek, kiek neprieštarauja Dieveniškų istoriniam regioniniam parkui taikomiems dokumentams, teisės aktams.

Rengiant bendrojo plano sprendinius teritorijų rezervavimo visuomenės poreikiams procedūra neatliekama. Rezervuojamų teritorijų plotai yra preliminarūs ir juos reikia tikslinti rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus.

Sanitarinės apsaugos zonos gali būti nustatomos ir tikslinamos specialiaisiais, detaliaisiais planais bei kitais teritorijų planavimo dokumentais nekeičiant bendrojo plano sprendinių.

Bendrojo plano sprendinius sudaro aiškinamasis raštas ir brėžiniai.

Bendrojo plano nagrinėjamas minimalus segmentas - kvartalas ar teritorija, formuota skirtingų funkcijų pagrindu.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr.548 „Dėl pasienio ruožo ribų ir valstybės sienos apsaugos zonos ribų bei Lietuvos Respublikos gyvenamųjų vietovių, priskirtų pasienio ruožui, sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 66-2559), Dieveniškų miestelis yra pasienio ruožo ribose. Todėl Dieveniškų miestelio teritorijoje galioja pasienio teisinis režimas, nustatytas Pasienio teisinio režimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 30 d. nutarimu Nr. 598 bei vėlesniuose šio nutarimo pakeitimuose:

- „4. Apie rengiamas pasienio ruože sporto varžybas, religinius, kultūros ar kitokius renginius organizatoriai privalo ne vėliau kaip prieš 10 kalendorinių dienų iki renginio pradžios pranešti Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama – Valstybės sienos apsaugos tarnyba).“

- „6. Lietuvos Respublikos, kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams ir asmenims, kurie naudojami Bendrijos laisvo judėjimo teise, vyresniems kaip 16 metų, draudžiama būti pasienio ruože be asmens tapatybę patvirtinančio dokumento.

Lietuvos Respublikos, kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams ir asmenims, kurie naudojami Bendrijos laisvo judėjimo teise, neturintiems 16 metų, draudžiama būti pasienio ruože be gimimo liudijimo arba vaiko kelionės dokumento, arba kito asmens tapatybę patvirtinančio dokumento.

Kitiems šių Taisyklių 6 ir 7 punktuose nenurodytiems asmenims draudžiama būti pasienio ruože be galiojančio užsienio valstybės piliečio paso ar jį atitinkančio kelionės dokumento, užsieniečio paso ar kito asmens tapatybę ir teisėtą buvimą Lietuvos Respublikoje patvirtinančio dokumento.

8¹. Šių Taisyklių 6–8 punktuose nustatytas draudimas asmenims būti pasienio ruože be asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų netaikomas pasienio ruože, esančiame prie vidaus sienos, išskyrus atvejus, kai vidaus sienos kontrolė laikinai atnaujinama.

9. Asmenys, esantys pasienio ruože, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, muitinės ir kitų įgaliotų pagal kompetenciją atlikti patikrinimą valstybės institucijų ar įstaigų pareigūnų

reikalavimu privalo pateikti asmens, transporto priemonės, gabenamų krovinių, prekių dokumentus, leisti apžiūrėti transporto priemones, gabenamus krovinius, prekes, vykdyti kitus teisėtus pareigūnų reikalavimus.“

1.2. GYVENTOJŲ SKAIČIAUS IR BŪSTO RAIDOS PROGNOZĖS

• *Demografinė prognozė*

Dieveniškų miestelyje ir jo plėtos zonoje 2012 m. pradžioje gyveno 863 gyventojai. Antrame plėtos variante numatyta racionali miestelio plėtra, tai administracinių ribų keitimas mažinant miestelio teritoriją. Šiame variante taip pat bus plėtojamas miestelio centras, numatoma nauja plėtra neužstatytose esamose mažinamose miestelio ribose ir numatoma kapinių plėtra. Vystant miestelio gatvių tinklą, planuojamos naujos susisiekimo jungtys. Atsižvelgiant į tai yra atliekama gyventojų skaičiaus kitimo prognozė, kurioje analizuojami šie variantai:

- Pesimistinis;
- Realistinis;
- Optimistinis.

Dieveniškų miestelio bendrojo plano prognozės atliekamos analogiškai remiantis dabartine ir pastarųjų metų demografinė situacija Dieveniškėse ir gretimose teritorijose bei Lietuvos demografijos metraščių duomenimis, prognozuojamais rodikliais. Dieveniškų gretimose teritorijose kaip ir pačiose Dieveniškėse pastaruosius metus pastebimos neigiamo natūralaus gyventojų prieaugio tendencijos. Didėjantis mirtingumas bei didėjantys emigracijos srautai lemia gyventojų skaičiaus mažėjimą. Dėl mažėjančio gyventojų skaičiaus, ypač jaunų žmonių, kintančios visuomenės amžiaus struktūros iškyla reikalingos darbo jėgos problemos, auga poreikis socialinių paslaugų plėtrai. Šios demografinės tendencijos iššaukia įvairias socialines problemas ir neigiamai veikia ekonominę Dieveniškų miestelio raidą. Todėl būtina įvertinti demografinės Dieveniškų miestelio tendencijas ilgalaikėje perspektyvoje.

Atsižvelgiant į neigiamas gyventojų skaičiaus kitimo tendencijas (migraciją, neigiamą natūralų prieaugį) ir prognozuojamus Lietuvos pagrindinius demografinius rodiklius 2010-2030 m. pagal demografijos metraščio duomenis, 10 metų laikotarpio tendencijos pesimistiniame variante taip pat numato Dieveniškų miestelio ir jo gretimų teritorijų gyventojų skaičiaus sumažėjimą. Pesimistiniu variantu gyventojų skaičius sumažėtų 40 gyventojų, realistiniu – padidėtų 5 gyventojais, optimistiniu – padidėtų 50 gyventojų. Atsižvelgiant į tai, gyventojų skaičius Dieveniškų miestelyje ir jo gretimose teritorijose pesimistiniu variantu 2022 m. siektų 823 gyventojus, realistiniu – 868 gyventojus, o optimistiniu – 913 gyventojus. Prognozuojamas gyventojų skaičiaus kitimas Dieveniškų miestelyje iki 2020 m. pateikiamas 1.1 lentelėje.

1.1. lentelė. Gyventojų skaičiaus Dieveniškių kitimo tendencijos 10 metų laikotarpiui

Metų pradžioje	Gyventojų skaičius	Pokytis, vnt.	Pokytis, proc.
Pesimistinis			
2012	863	-40	-4,63
2022	823		
Realistinis			
2012	863	5	0,58
2022	868		
Optimistinis			
2012	863	50	5,79
2022	913		

- **Būsto plėtros prognozė**

Sudarant būsto plėtros prognozes, analizuojami trys scenarijai:

- Pesimistinis
- Realistinis
- Optimistinis

2012 m. pradžioje Dieveniškių miestelio gyvenamasis fondas buvo 20,6 tūkst. m². Gyvenamasis fondas paskaičiuotas, remiantis gyvenamojo ploto prieaugio vienam gyventojui duomenimis bei prognozuojamu gyventojų skaičiumi Dieveniškių miestelyje.

Pesimistinės prognozės atveju 2022 m. Dieveniškių miestelio gyvenamasis fondas bus 25,5 tūkst. m². Nuo 2012 m. gyvenamojo fondo plotas pakito 23,79 proc. (žr. Lentelė 1.2). Remiantis šia prognoze, gyvenamasis fondas didėja, nes laikomasi prielaidos, jog pamažu gerėjant ekonominei situacijai šalyje, plotas tenkantis vienam gyventojui didės. Gerėjant ekonominei situacijai šalyje, atitinkamai gerės gyvenamosios sąlygos.

Realistinio scenarijaus atveju 2022 m. Dieveniškių gyvenamasis fondas bus 26,9 tūkst. m². Nuo 2012 m. gyvenamasis fondas pakis 30,58 proc.

Optimistinio scenarijaus atveju 2022 m. Dieveniškių miestelio gyvenamasis fondas bus 28,3 tūkst. m². Nuo 2012 metų gyvenamasis fondas pakis 37,38 proc. Toks būsto plėtros procesas labiausiai sąlygojamas gyventojų skaičiaus augimo pagal optimistinį scenarijų ir gyvenamųjų sąlygų gerėjimo.

1.2. lentelė. Gyvenamojo fondo Dieveniškių miestelyje kitimo tendencijos 10 metų laikotarpiu.

Metų pradžioje	Gyvenamasis fondas, tūkst. M ²	Pokytis, tūkst. M ²	Pokytis, proc.
Pesimistinė prognozė			
2012	20,6	4,9	23,79%
2022	25,5		
Realistinė prognozė			

2012	20,6	6,3	30,58%
2022	26,9		
Optimistinė prognozė			
2012	20,6	7,7	37,38%
2022	28,3		

- **Miestelio naujų teritorijų poreikis**

Miesto naujų teritorijų poreikis susiformuoja dėl gyventojų skaičiaus augimo bei gyvenamojo fondo padidėjimo dėl pagerėjusių sąlygų.

Didėjant gyvenamųjų namų statybos bei naujų teritorijų poreikiui, taip pat didėja transporto, paslaugų infrastruktūros vystymo ir visuomeninių ir rekreacinių teritorijų plėtros poreikis. Bendras teritorijų poreikis analizuojamas pagal tris scenarijus:

- Pesimistinis
- Realistinis
- Optimistinis

Skaičiuojamo gyvenamojo fondo tankio Dieveniškų miestelyje prognozė (priimant 24 žmones į 1 ha) 2022 metais sieks 744 m² (2022 metų naudingojo ploto, tenkančio vienam gyventojui, vidurkis 31,00 m² * 24 žmonės).

Dieveniškų miestelio teritorijų poreikis, susiformuojantis dėl gyventojų skaičiaus padidėjimo, pateikiamas 1.3. lentelėje trijų prognozių variantais atitinkamai pagal demografines prognozes.

1.3. lentelė. Dieveniškų miestelio teritorijų poreikis gyventojų skaičiaus padidėjimui 2022 m.

Metų pradžioje	Papildomų teritorijų poreikis, ha
<i>Pesimistinis</i>	
2022	-1,67
<i>Realistinis</i>	
2022	0,21
<i>Optimistinis</i>	
2022	2,08

Iš prognozių matome, kad papildomų teritorijų poreikis atsiranda tik realistinės ir optimistinės prognozės variantu. Pesimistiniu atveju teritorijų poreikis yra neigiamas dėl gyventojų skaičiaus mažėjimo.

- *Pesimistinė prognozė:*
 - 2022 m. (31 kv.m * -40 gyv.) = -1.240 kv.m : 744 kv.m/ha = -1,67 ha;
- *Realistinė prognozė:*

- 2022 m. $(31 \text{ kv.m} * 5 \text{ gyv.}) = 155 \text{ kv.m} : 744 \text{ kv.m/ha} = 0,21 \text{ ha}$;
- *Optimistinė prognozė:*
- 2022 m. $(31 \text{ kv.m} * 50 \text{ gyv.}) = 1.550 \text{ kv.m} : 744 \text{ kv.m/ha} = 2,08 \text{ ha}$;

Dieveniškių miestelio teritorijų poreikis prognozuojamam gyvenamojo fondo padidėjimui dėl pagerėjusių sąlygų (2022 metais vienam gyventojui teks 31,00 m² naudingojo ploto) pateikiamas 1.4. lentelėje.

1.4. lentelė. Dieveniškių miestelio teritorijų poreikis prognozuojamam gyvenamojo fondo padidėjimui 2022 m.

Metų pradžioje	Papildomų teritorijų poreikis, ha
2022	8,20

Iš prognozių matome, kad dėl pagerėjusių gyvenamojo fondo sąlygų atsiranda papildomas teritorijų poreikis Dieveniškių miestelyje (8,20 ha).

Bendras teritorijų poreikis susiformuoja iš teritorijų poreikio dėl gyventojų skaičiaus padidėjimo ir teritorijų poreikio dėl gyvenamojo fondo padidėjimo pagerėjus sąlygoms.

1.5. lentelė. Dieveniškių miestelio bendras teritorijų poreikis 2022 m.

Metų pradžioje	Papildomų teritorijų poreikis, ha
Pesimistinė prognozė	
2022	6,53
Realistinė prognozė	
2022	8,41
Optimistinė prognozė	
2022	10,28

Bendro teritorijų poreikio Dieveniškių miestelyje teritorijose skaičiavimai:

- *Pesimistinė prognozė:*
- 2022 m. $8,20 - 1,67 \text{ ha} = 6,53 \text{ ha}$;
- *Realistinė prognozė:*
- 2022 m. $8,20 + 0,21 \text{ ha} = 8,41 \text{ ha}$;
- *Optimistinė prognozė:*
- 2022 m. $8,20 + 2,08 \text{ ha} = 10,28 \text{ ha}$.

1.3. DIEVENIŠKIŲ MIESTELIO RAIDOS STRATEGIJA

Bendrojo plano sprendiniai rengiami vadovaujantis parengta Dieveniškų miestelio bendrojo plano koncepcija (II variantas). Ši koncepcija patvirtinta Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2012 m. rugpjūčio 1 d. sprendimu Nr. T-458. Patvirtintame koncepcijos variante buvo numatyta sumažinti Dieveniškų miestelio administracines ribas, formuoti koncentruotą kompleksiską urbanistinę struktūrą.

Koncepcijoje nustatyti miestelio teritorijos vystymo tikslai ir pagrindinės plėtros kryptys toliau konkretizuotos bendrojo plano sprendiniuose.

Dieveniškų miestelio teritorijos struktūrą sudaro miestelio planinė ir erdvinė struktūra, pagrindinių miestelio funkcinų zonų išsidėstymas ir tarpusavio ryšiai bei charakteringos miestelio morfostruktūros elementų įvairovė. Miestelio erdvinę struktūrą siekiama vystyti sudarant optimalų balansą tarp urbanizuotų ir laisvų erdvių, saugant vertingą kraštovaizdį.

Pagrindiniai optimalios miestelio struktūros vystymo principai yra:

- miestelio centro formavimas, saugant esamą fizinę aplinką, pritaikant ją kintantiems poreikiams;
- funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų centro teritorijų pertvarkymas, miestelio centro gyvybingumui skatinti;
- urbanistinių jungčių - miestelio pagrindinių gatvių tinklo formavimas, miestelio ryšių funkcionavimo užtikrinimas;
- gyvenamosios aplinkos, viešųjų erdvių ir kitų teritorijų modernizavimas;
- polifunkciškumą skatinantis funkcinis ir fizinis neefektyviai naudojamų teritorijų pertvarkymas (konversija);
- nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga;
- saugomų teritorijų apsauga;
- užstatymo struktūrizavimas;
- gamtinio karkaso elementų saugojimas.

Miestelio teritorijos koncepcijos pagrindu parengti miestelio teritorijos bendrojo plano sprendiniai, kuriuose numatytos priemonės užtikrinančios gyvenimo kokybės augimą, leidžiančios valdyti miestelio plėtrą pagal darnios plėtros principus.

Planuojamos Dieveniškų miestelio urbanistinės struktūros įgyvendinimas yra ilgas miestelio plėtros rezultatas, o jos tolimesnė kaita priklausys nuo ateities visuomeninių, socialinių ir ekonominių procesų. Pagrindinis tikslas, vystant miestą ir tobulinant miestelio struktūrą, yra sudaryti optimalias gyvenimo, darbo ir poilsio sąlygas miestelio gyventojams, užtikrinant jų gyvenamosios aplinkos kokybę.

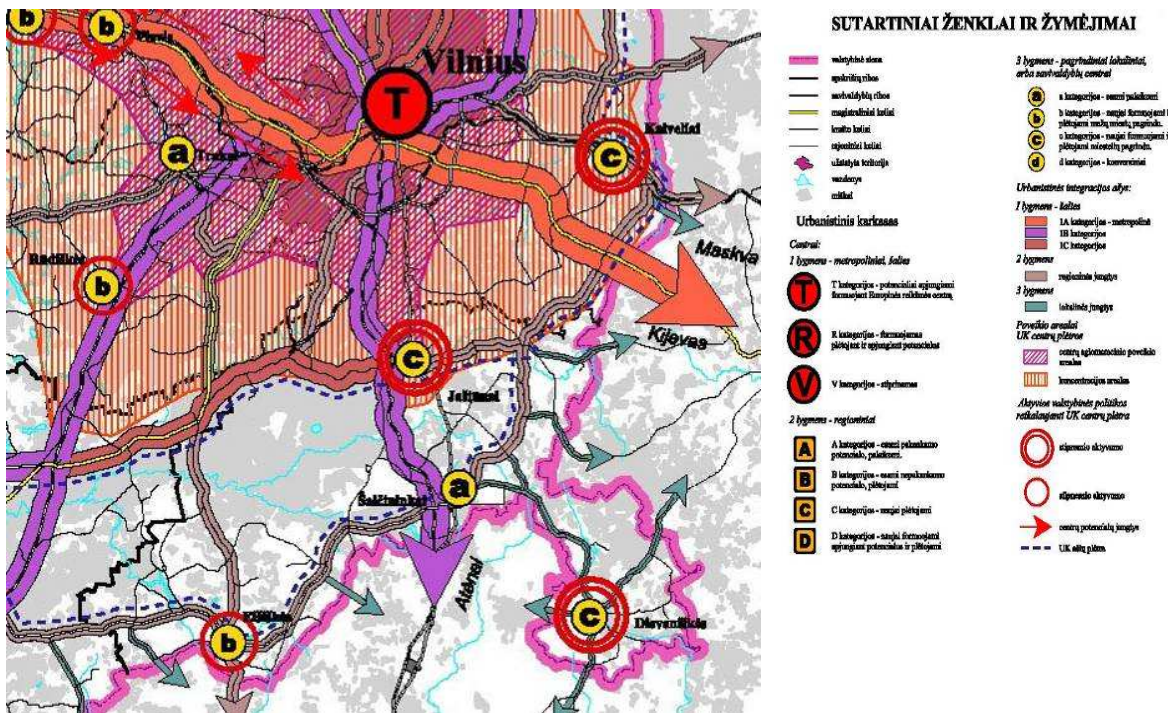
Pagrindinio tikslo siekiama įgyvendinant darnaus vystymo principus:

- skatinant daugiafunkcinį žemės naudojimą;
 - skatinant vidinę miestelio teritorijos plėtrą, racionaliau urbanizuojant teritorijas;
- skatinant verslo, paslaugų infrastruktūros ir ūkinės veiklos vystymą, didinant gyventojų užimtumą.

2. IŠORĖS STRUKTŪRA

2. IŠORĖS STRUKTŪRA

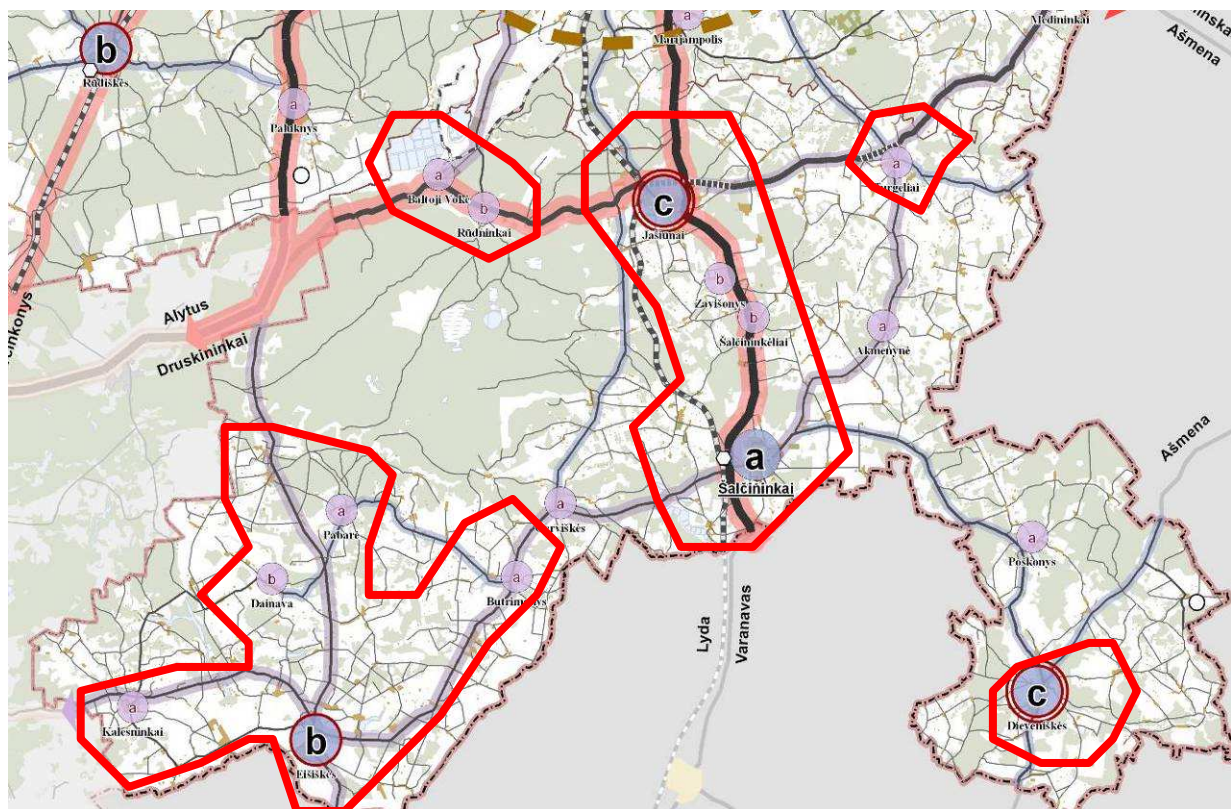
Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Dieveniškės išskirtos kaip trečio lygmens „c“ kategorijos - nepakankamo potencialo, ypač aktyviai stiprinamas centras. Vilniaus apskrities bendrajame plane lokalizuoti Lietuvos Respublikos bendrojo plano sprendiniai - Dieveniškės priskiriamos pagrindiniams lokaliniais „c“ kategorijos centrams.

2.1 pav. Dieveniškų miestas LR BP urbanistinio karkaso sprendiniuose

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatoma, kad pagal susiklosčiusią gyvenamųjų teritorijų sistemą, Šalčininkų rajono teritoriją sudaro keletas intensyviau urbanizuotų darinių, kuriuose aglomeruojasi didesnės gyvenvietės (virš 300 gyventojų) su savo įtakos zonomis:

1. Aglomeruotas Jašiūnų – Šalčininkų ruožas (su Jašiūnais, Zavišonimis, Šalčininkėliais, Šalčininkais);
2. Pietvakarinio pakraščio aglomeruota teritorija (su Eišiškėmis, Kalesninkais, Dainava, Pabare ir kt.);
3. Trys atskiri struktūriniai vienetai: **Dieveniškės**, Turgeliai, Baltoji Vokė ir Rūdninkai.

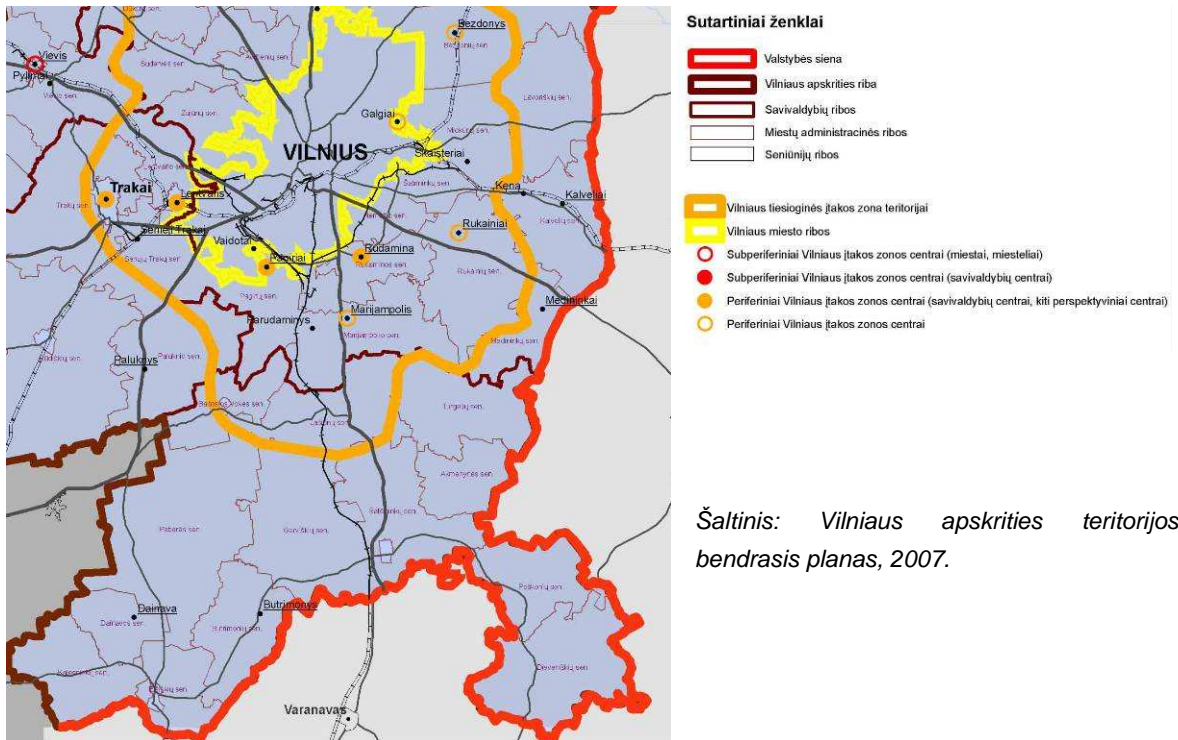

2.2 pav. Šalčininkų rajono aglomeruotos teritorijos ir centrai

2.1 lentelė. Ištrauka iš lentelės „Numatomi vystyti Šalčininkų rajono savivaldybės miestai, miesteliai ir kaimai“

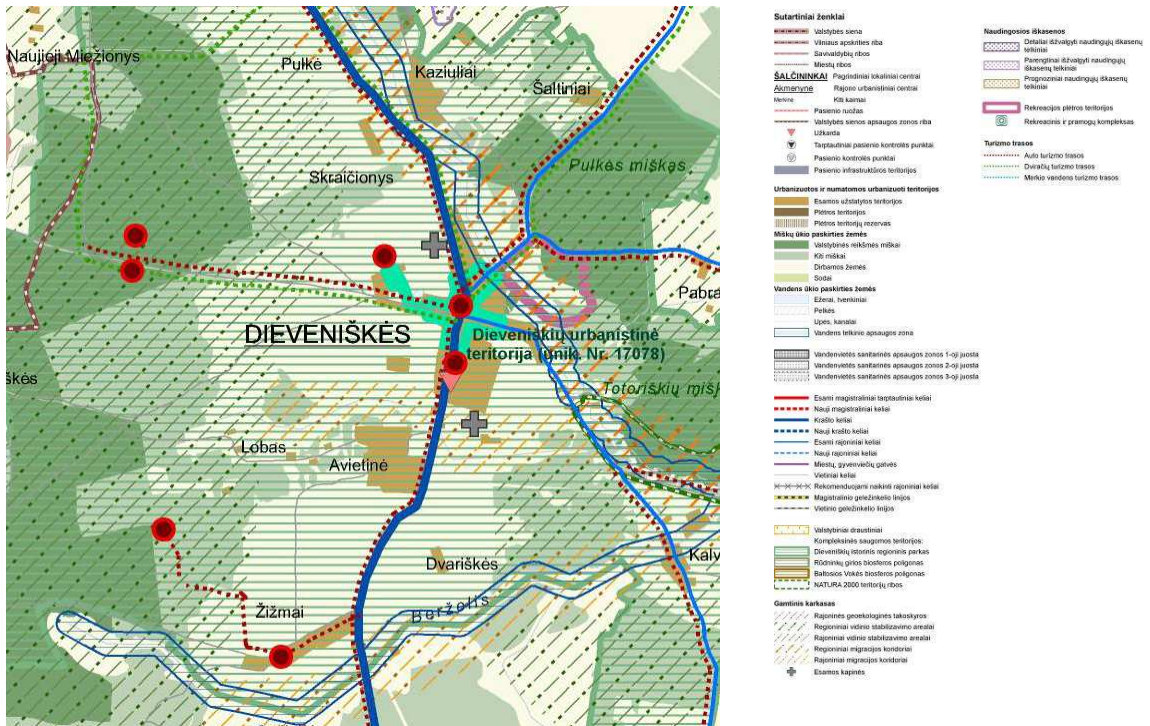
Eil. Nr.	Centro (miesto, miestelio, kaimo) pavadinimas; esamas gyventojų skaičius*	Centro lygmuo/kategorija	Centro apibūdinimas	Plėtros įgyvendinimo sąlygos	Potencialios teritorijos naujai plėtrai – plėtros teritorijos (ha)**
1	2	3	4	5	6
Pagrindiniai lokaliniai centrai ir centrų įtakos zonoje vystytini kaimai					
3	Dieveniškės (miestelis) (916 gyv.)	3 / c	Naujas aptarnavimo centro miestelio pagrindu, nepakankamo potencialo, ypač stiprinamas	Pagal istorinio regioninio parko tvarkymo planą. Tikslinga parengti miestelio bendrąjį planą	0

2.3 pav. Vilniaus miesto tiesioginės įtakos zona

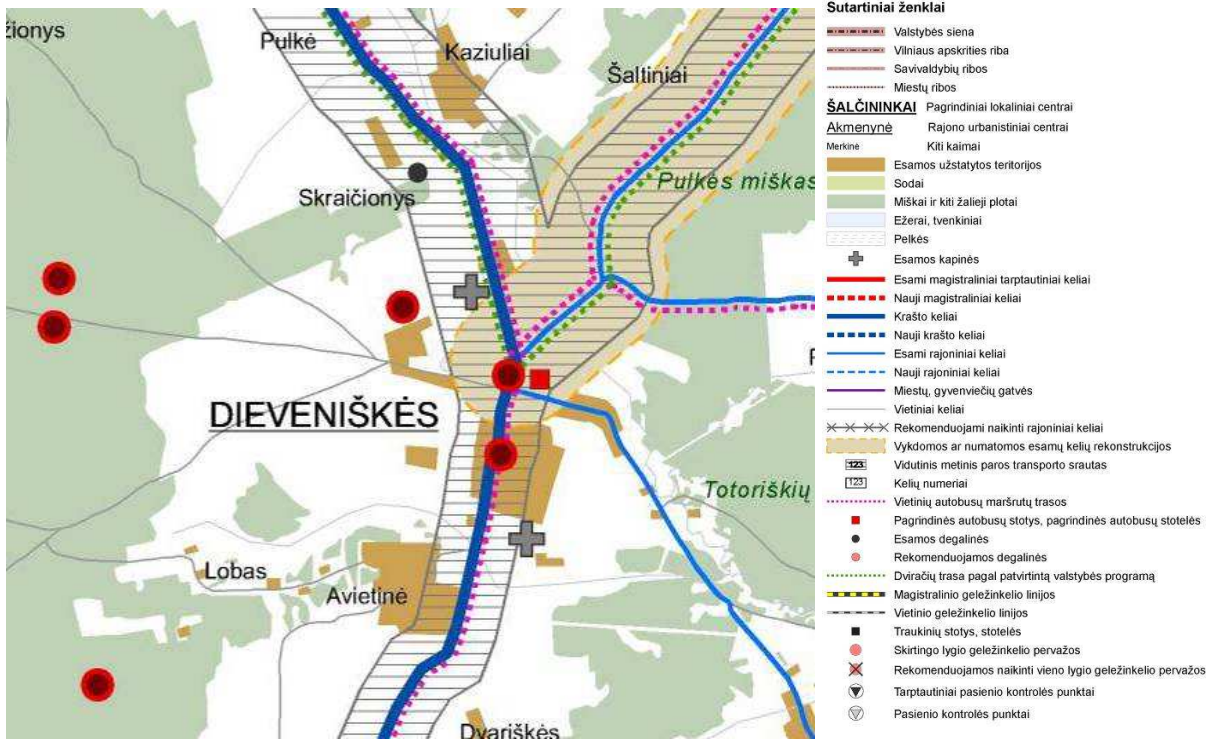
Šaltinis: Vilniaus apskrities teritorijos bendrasis planas, 2007.

2.4 pav. Dieveniškės Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos BP kontekste – žemės naudojimas ir apsaugos reglamentai

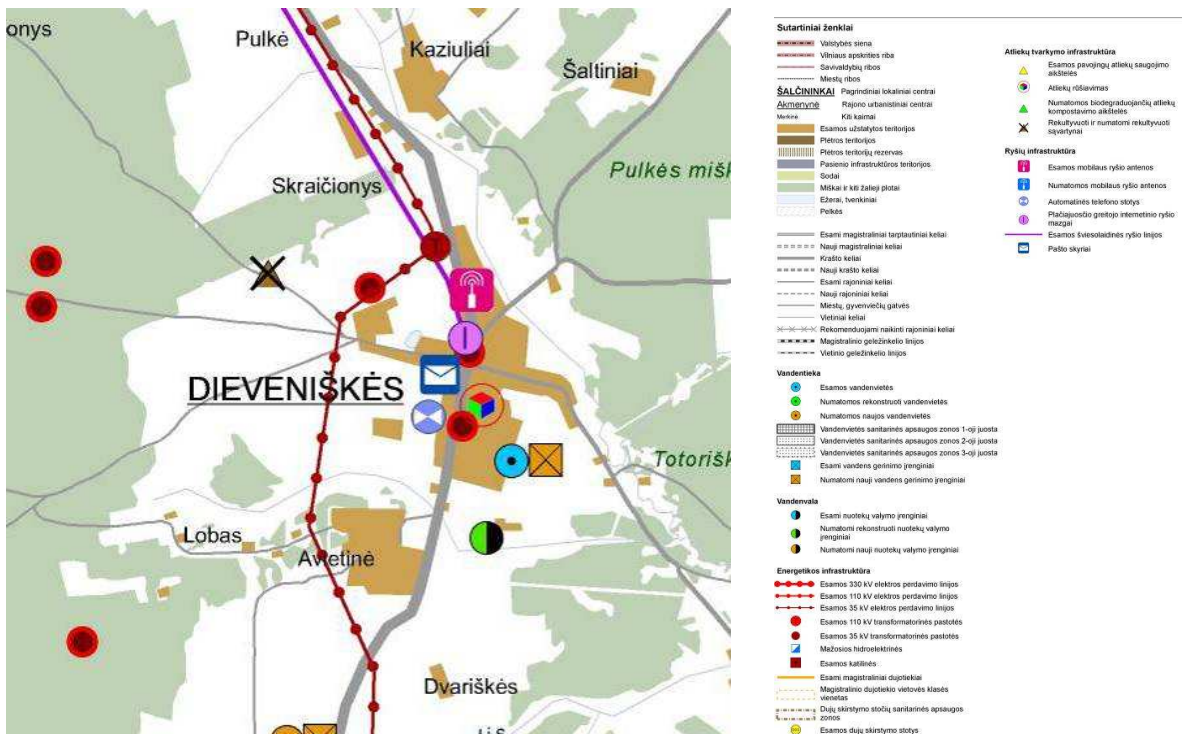
Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos BP. Sl „Vilniaus planas

2.7 pav. Dieveniškės Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos BP kontekste – susisiekimo sistema

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos BP. SJ „Vilniaus planas

2.8 pav. Dieveniškės Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos BP kontekste – inžinerinė infrastruktūra

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos BP. SJ „Vilniaus planas

3. MIESTELIO VIDAUS STRUKTŪRA

3. MIESTELIO VIDAUS STRUKTŪRA

3.1. MIESTELIO STRUKTŪRA

Dieveniškų miestelio struktūra teikiama vadovaujantis patvirtinta miestelio koncepcija, detalizuojant urbanistinio vystymo bei ekologinio kompensavimo – gamtinio karkaso struktūras.

Gamtinio karkaso elementai - teritorijos, kuriose dominuoja želdiniai, atskirieji želdynai, vandenys; palaikoma rekreacinė funkcija.

Bendrojo plano sprendiniai analizuoja miestelio funkcinės struktūros – pagrindinių miestelio funkcinų zonų, aptarnavimo centrų, gatvių tinklo teritorinio išsidėstymo pobūdį ir tarpusavio ryšius.

Planuojamos miestelio urbanistinės struktūros, su nustatytomis funkcinėmis zonomis bei žemės naudojimo reglamentais, įgyvendinimas yra ilgas miestelio plėtros rezultatas, o jos tolimesnė kaita priklausys nuo ateities visuomeninių, socialinių ir ekonominių procesų.

Urbanistinės ir ekologinio kompensavimo – gamtinio karkaso struktūrų sprendiniai parengti atsižvelgiant į miestelio teritorijų specifiką bei skirstomi į:

- užstatomas teritorijas (esamas užstatytas ir/ar planuojamas užstatyti);
- neužstatomas teritorijas (esamas neužstatytas ir/ar planuojamas neužstatyti).

Įvertinus augimo rodiklius bei poreikius iki 2022 metų numatoma, kad planuojamam laikotarpiui mažinamos miestelio administracinės ribos, o naujos teritorijos prijungiamos tik minimaliai tikslinant ribas pagal urbanistinius, gamtinius požymius. Planuojamas Dieveniškų miestelio plotas – 347,57 ha (esamas - 736,65 ha).

3.2. MIESTELIO TERITORIJOS FUNKCINĖS ZONOS IR TVARKYMO REGLAMENTAI

Bendrojo plano sprendiniai nurodo miestelio teritorijos funkcines zonas, kuriose nustatyta galima žemės naudojimo paskirtis ir žemės naudojimo būdai bei užstatymo intensyvumo ir aukštingumo reglamentai. Planuojamos funkcinės zonos ir nustatyti šių zonų tvarkomieji reglamentai pavaizduoti miestelio bendrojo plano sprendinių Pagrindiniame brėžinyje. Planuojamos funkcinės zonos apima atskiras miestelio dalis, pasižyminčias gamtinės aplinkos ir urbanistinių sąlygų bei prioritetinių teritorijos funkcinų interesų panašumu. Sprendiniuose numatyti esminiai funkcinų zonų plėtros principai, formuojantys subalansuotą polifunkcinį miestelio atskirų kvartalų užstatymą.

Bendrojo plano sprendinių pagrindiniame brėžinyje išskirtos funkcinio naudojimo prioriteto zonos pažymėtos atitinkamomis spalvomis. Funkcinių zonų pagrindiniai tvarkymo, naudojimo ir apsaugos reglamentai nurodyti reglamentų lentelėje. Nustatyti šie reglamentai:

- vyraujantys teritorijos (funkcinės zonos) požymiai;
- galima pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas;
- galimas maksimalus užstatymo intensyvumas;
- galimas maksimalus statinių aukštingumas.

Miestelio užstatomos ir neužstatomos teritorijos

Siekiant užtikrinti miestelio patvirtintoje koncepcijoje iki 2032 metų numatytą plėtros vystymą ir gamtinių bei kultūros paveldo teritorijų apsaugą, sprendiniuose iki 2022 metų numatytos miestelio teritorijos (funkcinės zonos) skirstomos į užstatomas ir neužstatomas teritorijas. Planuojamos neužstatytos teritorijos užtikrina miestelio gamtinės aplinkos apsaugą.

Užstatomos teritorijos:

- *Miestelio centro teritorija.* Polifunkcinė teritorija, skirta administravimo, kultūrinių institucijų, komercinių aptarnavimo objektų koncentravimui kartu su gyvenamąja funkcija. Ši teritorija yra nekilnojamojo kultūros paveldo objekto – Dieveniškės (u.o.k. 17078) teritorijoje bei tvarkoma vadovaujantis nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugą ir tvarkymą reglamentuojančiais dokumentais.
- *Mišrios teritorijos.* Tai teritorijos, kuriose turėtų dominuoti darbo vietos bei skatinama: bendruomenės poreikiams reikalingų objektų statyba, prekybos, paslaugų ir aptarnavimo objektų, administracinių pastatų bei kitų pastatų, skirtų su taršia veikla nesusijusioms darbo vietoms, statybai
- *Specializuotos viešojo prioriteto objektų teritorijos.* Teritorijos, kuriose prioritetą skiriamas bendruomenės poreikiams reikalingų objektų – kultūros, švietimo, sveikatos apsaugos infrastruktūros objektų statybai. Neesant pakankamam visuomeninių objektų poreikiui bei siekiant racionalaus žemės naudojimo, galima visuomeninių teritorijų konversija į draugiškas aplinkai funkcijas.
- *Gyvenamosios teritorijos.* Tai teritorijos, kuriose dominuoja gyvenamoji veikla, kartu su jai aptarnauti reikalinga socialine, paslaugų ir kita infrastruktūra. Dieveniškių miestelyje numatomos mažo užstatymo intensyvumo gyvenamosios teritorijos.
- *Rekreacinės (užstatomos) teritorijos.* Tai teritorijos, skirtos turizmo ir rekreacinės infrastruktūros plėtojimui.
- *Verslo, inžinerinės infrastruktūros objektų teritorijos.* Infrastruktūros objektų, verslo, gamybos objektų statybos teritorija, kurioje dominuoja darbo vietos bei negalima gyvenamoji funkcija. Planuojama veikla neturi daryti neigiamo poveikio greta esančioms gyvenamosioms teritorijoms.
- *Teritorijos valstybės sienos apsaugos tikslams.* Valstybės sienos apsaugos objektų statybos teritorijos.

Neužstatomos teritorijos:

- *Rekreacinės teritorijos.*
- *Mišakai.*

- *Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai.* Tai teritorijos skirtos bendram viešam naudojimui (viešos miestelio erdvės) – atskirieji rekreacinės paskirties želdynai (parkai, skverai ir žaliosios jungtys);
- *Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai.*
- *Kapinių teritorija.*
- *Inžinerinės infrastruktūros koridorių (susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių) teritorija.*
- *Žemės ūkio paskirties teritorijos.*
- *Vandenys.*

3.1. lentelė. Teritorijos balansas

Nr.	Teritorijos (funkcinės zonos) pavadinimas	Teritorijos plotas	
		ha	%
1.	Miestelio centro teritorija	18,44	5,31
2.	Mišrios teritorijos	3,92	1,13
3.	Specializuotos viešojo prioriteto objektų teritorijos	10,91	3,14
4.	Rekreacinės teritorijos (užstatomos)	14,46	4,16
5.	Gyvenamosios teritorijos	98,77	28,42
6.	Verslo, inžinerinės infrastruktūros teritorijos	2,43	0,70
7.	Teritorijos valstybės sienos apsaugos tikslams	0,26	0,07
8.	Miškai	43,56	12,53
9.	Rekreacinės teritorijos (neužstatomos)	27,34	7,87
10.	Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai	64,13	18,45
11.	Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai	3,81	1,10
12.	Kapinės	10,71	3,08
13.	Inžinerinės infrastruktūros koridorių teritorija	10,66	3,07
14.	Žemės ūkio paskirties teritorijos	27,26	7,84
15.	Vandenys	10,91	3,14
	Viso:	347,57	100,00

Užstatymo aukštingumas ir intensyvumas. Dieveniškų miestelio bendrojo plano sprendiniuose teikiami užstatomų teritorijų aukštingumo ir užstatymo intensyvumo parametrai, formuojantys miestelio erdvinę struktūrą. Įvertinus esamą miestelio užstatymą atskiruose kvartaluose, planuojamų teritorijų specifiką Dieveniškų miestelyje išskiriami trys užstatymo intensyvumo (UI) lygmenys:

- vidutinio užstatymo intensyvumo – $UI \leq 0,8 - 0,6$;
- mažo užstatymo intensyvumo – $UI \leq 0,6 - 0,4$;
- reto užstatymo - $UI \leq 0,4$.

3.3. CENTRŲ SISTEMA

Dieveniškųjų sprendiniuose išskiriama viena miestelio centro teritorija esamo centro pagrindu, kur numatoma socialinių, kultūros, švietimo, sveikatos bei kitų pobūdžių aptarnavimo objektų koncentracija. Lokalių miestelio centrų nenumatoma.

3.4. URBANISTINĖS STRUKTŪROS OPTIMIZAVIMAS

Pagrindinė sprendiniuose numatyta vidinės miestelio struktūros tobulinimo kryptis yra esamų kvartalų renovacija ir neefektyviai panaudotų teritorijų modernizavimas bei konversija, siekiant gyvenamųjų, darbo, poilsio vietų darnos.

Bendrojo plano sprendiniuose nustatytoms urbanizuojamoms teritorijoms taikomi strateginiai vystymo būdai:

- miestelio teritorijų saugojimas;
- miestelio teritorijų modernizavimas;
- miestelio teritorijų konversija;
- miestelio neužstatytų teritorijų įsisavinimas – nauja plėtra.

Saugojimas - plėtra, taikoma saugomoms ir kitoms teritorijoms, kai nustatomas saugojimo režimas, tikslu išsaugoti vertingąsias savybes, jų nekeičiant. Bendrajame plane saugomoms teritorijoms plėtros bei tvarkymo sprendinius nustato šių teritorijų specialieji planavimo dokumentai. Bendrojo plano sprendiniai šioms teritorijoms galioja tik išlaikant šioms teritorijoms nustatytus specialiųjų planų apsaugos reglamentus.

Modernizavimas. Šis būdas naudojamas tvarkant miestelio kvartalų teritorijas siekiant gyvybingumo, ekonominio aktyvumo didinimo, fizinės aplinkos kokybės gerinimo, naujų funkcijų, estetinių savybių diegimo – kokybinių aspektų plėtojimo didinant teritorijų patrauklumą. Taip pat numatoma - kompleksinis užstatytų kvartalų pastatų, aplinkos ir inžinerinės infrastruktūros renovacija. Modernizuojant esamas urbanizuotas teritorijas, nauja statyba galima baigiant formuoti nebaigtas užstatymo struktūras miestelio kvartaluose, plėtojant socialinę, paslaugų, rekreacinę ir kitą infrastruktūrą.

Miestelio teritorijų konversija – plėtra, kurios tikslas planavimo priemonėmis gerinti esamų teritorijų aplinkos kokybę, keičiant esamą tikslinę žemės naudojimo paskirtį ir (arba) žemės naudojimo būdą. Neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujas panaudojimas plėtrai - tai taršios bei neefektyvios pramonės, komunalinių bei kitų užstatytų teritorijų naujas funkcinis panaudojimas.

Nauja plėtra – tai neužstatytų teritorijų įsisavinimas, keičiant žemės tikslinę paskirtį iš žemės ūkio paskirties į kitą paskirtį. Naujos plėtros teritorijos įsisavinamos tik parengus šių teritorijų specialiuosius ir/arba detaliuosius planus, įrengus susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą.

Bendrojo plano sprendiniuose nustatytoms urbanizuojamoms teritorijoms taikant visus strateginius plėtros būdus, būtina išsaugoti gamtinio karkaso elementus suformuoti kokybišką urbanistinę struktūrą ir architektūrinius sprendinius.

3.5. REZERVUOJAMOS TERITORIJOS

Konkretizuojamuose Dieveniškų miestelio sprendiniuose išskiriamos teritorijos, rezervuojamos valstybės poreikiams. Šios teritorijos reikalingos viešųjų erdvių sistemos tobulinimui, perspektyvinei miestelio plėtrai ir kokybiškam techninės infrastruktūros funkcionavimui.

Lokalizavus gamtinio karkaso teritorijas, įvertinus kitus planuojamos miestelio teritorijos gamtinius elementus išskiriamos rezervuojamos šios atskirųjų želdynų teritorijos:

- atskirieji rekreacinės paskirties želdynai;
- atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai.

Visuomenės poreikiams taip pat gali būti rezervuojamos specializuotos viešojo prioriteto objektų teritorijos, rekreacinės (neurbanizuojamos) bei kapinių teritorijos.

Techninės infrastruktūros funkcionavimui bei plėtrai rezervuojamos teritorijos susisiekimo plėtrai, energijos tiekimo sistemai, vandens tiekimo ir nuotekų sistemai, atliekų surinkimo sistemai.

Bendrojo plano sprendiniuose rezervuojamų teritorijų plotai yra preliminarūs ir juos reikia tikslinti rengiant kitus teritorijų planavimo dokumentus.

4. SPECIALIOSIOS BENDROJO PLANO TEMOS

4. SPECIALIOSIOS BENDROJO PLANO TEMOS

4.1. KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA

4.1.1. Gamtinio karkaso formavimas

Bendrosios nuostatos

Bendroji šalies teritorijos gamtinio karkaso erdvinė koncepcija ir lokalizavimo modelis buvo nustatyti LR Seimo patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane. Šio modelio sudarymo principai remiasi 2001 m. priimtame LR Saugomų teritorijų įstatyme įteisinta gamtinio karkaso sampratos geoekologine koncepcija. Pagal ją - **gamtinio karkasu suprantamas vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų.**

Gamtinio karkaso nustatymą formuoja siekiai:

- sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoekologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- didinti šalies miškingumą;
- optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos bei technogenizacijos ir žemės ūkio plėtrą.

Gamtinis karkasas jungia įvairias teritorijas: rezervatus, draustinius, valstybinius parkus, atkuriamuosius ir genetinius sklypus, ekologinės apsaugos zonas, taip pat miškų ūkio, gamtines rekreacines ir ekologiškai svarbias agrarines teritorijas. Neaplenkia jis miestų ir miestelių (urbanizuotų) teritorijų, tik šiuo atveju svarbiausioji jo paskirtis:

- reguliuoti kraštovaizdžio urbanizacijos ir technogenizacijos plėtrą;
- suformuoti mieste gamtinio – ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, kuris padėtų užtikrinti aplinkos sveikumą, būtų susietas su priemiestyje esančiomis gamtinėmis teritorijomis;
- sudaryti prielaidas esamos miesto biologinės įvairovės išsaugojimui ir gausinimui;
- išsaugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- saugoti ir įveisti želdynus bei želdinius.

Būtina pabrėžti, kad gamtinis karkasas, kaip ekokompensacinė sistema yra objektyvus teritorinis kompleksas, kuris funkcionuoja nepriklausomai nuo žmogaus ar jo sukurtų institucijų norų.

Gamtinį karkasą sudaro:

1) *geoekologinės takoskyros* – teritorijų juostos, jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, priekrantes, požeminių vandenių intensyvaus maitinimo ir karsto paplitimo plotus. Jos skiria stambias gamtines ekosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą;

2) *migraciniai koridoriai* – slėniai, raguvynai bei dubakloniai, kitos teritorijos, kuriomis vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

3) *geosistemų vidinio stabilizavimo arealai* – teritorijos, galinčios pakeisti šoninį nuotėkį ar kitus gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai ir grupės, natūralios pievos, pelkės bei kiti vertingi stambųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms geosistemoms;

Pagal svarbą gali būti skiriamos europinės, nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės gamtinio karkaso dalys.

Veiklos apribojimus gamtinio karkaso teritorijose nustato LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin. 2001, Nr.108-3902), Gamtinio karkaso nuostatai (Žin., 2007, Nr. 22-858; 2010, Nr. 87 – 4619; 2012, Nr. 84-4425) bei visa eilė kitų, veiklą saugomose teritorijose reglamentuojančių dokumentų. Gamtinio karkaso reglamentas teritoriškai diferencijuojamas pagal į jo sudėtį patenkančių žemės naudmenų ūkines kategorijas. Gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyra, saugomas natūralus kraštovaizdžio pobūdis, palaikoma ir didinama gamtinė įvairovė, vykdomi rekultivacijos bei renatūralizacijos darbai. Jam priklausančiose rekreacinės, miškų bei žemės ūkio paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas ir yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus.

Konkretizuoti sprendiniai gamtiniam karkasui Dieveniškų miestelio teritorijoje formuoti

Lokalizuojant gamtinio karkaso teritorijas projektuojamose Dieveniškų miestelio ribose, laikomasi Vilniaus apskrities ir Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendruosiuose planuose patvirtinto gamtinio karkaso modelio, nustatomos naujos gamtinio karkaso struktūros - vietinės svarbos gamtinio karkaso elementai, kurie dėl miestelio smulkumo negalėjo būti įvertinti apskrities bei rajoninio lygmens bendruosiuose planuose.

Įvertinus Dieveniškų miestelio padėtį regioninėje gamtinio karkaso sistemoje, miestelio teritorinės sąrangos ypatumus, potencialių gamtinio karkaso teritorijų būklę, išskiriamas gamtinio karkaso teritorijas, turinčias kompensuoti urbanistinio – ūkinio vystymo poveikį projektuojamose Dieveniškų miestelio teritorijos ribose atstovauja *migraciniai koridoriai*.

Koncepcijos stadijoje Dieveniškų miestelio apylinkėse lokalizuotos gamtinio karkaso dalys - regioninę svarbą turinčios *Merkio – Gaujos* geoekologinės takoskyros ruožas (į rytus nuo Dieveniškų), vietinės svarbos *Dvariškių* (pietinėje dalyje) ir *Skraičionių* (šiaurinėje dalyje) geosistemų vidinio stabilizavimo arealai, nepatenka į planuojamas miestelio teritorijas ribas.

Planuojamose Dieveniškų miestelio teritorijos ribose yra atstovaujamos sekančios gamtinio karkaso teritorijos:

Migraciniai koridoriai, kuriems Dieveniškų miestelio gamtiniame karkase priskiriami šie slėnių teritorijų ruožai:

- Regioninę svarbą turintis *Gaujos* migracinio koridoriaus ruožas, praeinantis rytiniu teritorijos pakraščiu;
- Vietinę svarbą turintis *Rodūnės* migracinio koridoriaus atkarpa pietinėje planuojamos teritorijos dalyje.

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai:

- Vietinę svarbą turintis *Šilo* (nedidelė dalis patenka į planuojamą teritoriją šiaurės rytinėje dalyje).

Įvertinant į planuojamas Dieveniškų miestelio ribas patenkančių gamtinio karkaso teritorijų geoekologinį potencialą - patikimas, ribotas, silpnas, yra nustatomos sekančios kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios, gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys

1. išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis (**M1**)
2. palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio pobūdis ir natūralumas (**M2; S2**),
3. grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (**M3**).

Detalus išskirtų gamtinio karkaso elementų teritorinis išsidėstymas planuojamose Dieveniškų miestelio teritorijos ribose teikiamas brėžinyje – „*Urbanistinio ir gamtinio karkaso brėžinys*“, apskaita pagal nustatytas gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptis 3.1. lentelėje (apskaita pagal kraštovaizdžio tvarkymo kryptis teikiama tik gamtinio karkaso teritorijoms, patenkančioms į planuojamas miestelio ribas). Išskirtų gamtinio karkaso elementų ribos yra priderintos prie reljefo bei kitų kraštovaizdžio elementų ribų ir atitinka bendrą kraštovaizdžio erdvinės teritorinės struktūros elementų mastelį planuojamoje teritorijoje.

3.1.lentelė. Gamtinio karkaso teritorijos ir jų tvarkymo kryptys Dieveniškų miestelyje

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys ir jų tvarkymo kryptys	Plotas (ha)	% (miesto ploto, 347,4 ha)
<i>MIGRACINIAI KORIDORIAI</i>	91,8	26,4
1. Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis (M1)	10,9	
2. Palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio pobūdis ir natūralumas (M2)	64,9	
3. Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (M3)	16,0	
<i>GEOSISTEMŲ VIDINIO STABILIZAVIMO AREALAI</i>	19,8	
1. Išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis (S1)	-	-
2. Palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio pobūdis ir natūralumas (S2)	19,8	
3. Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (S3)	-	-

VISAS GK	111,6	32,1
-----------------	--------------	-------------

Nustatytose perspektyvinėse Dieveniškų miestelio ribose, išskirtos gamtinio karkaso teritorijos užima apie trečdalį (32,1 %) teritorijos ploto. Didžiausia santykinė ploto dalis Dieveniškų miestelio gamtinio karkaso struktūroje tenka regioninės svarbos gamtinio karkaso daliai: *Gaujos migraciniam koridoriui*, kuris yra vienas iš svarbiausių šiame pietrytiniame LR teritorijos pakraštyje.

Pirmasis kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipas – *išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis (M1)* yra lokalizuotas pietrytinėje planuojamos teritorijos dalyje, regioninės svarbos *Gaujos migracinio koridoriaus* miško medynais bei paupio pievomis apaugusiose teritorijose, kurios yra išsaugojusios natūralų (gamtinį) kraštovaizdžio pobūdį, ekologinio kompensavimo potencialą, pasižymi floristine įvairove (užima 10,9 ha plotą). Lokalizuotos kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipo *M1* ribos yra priderintos prie buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST) - *Gaujos upės slėnis* bei Dieveniškų istorinio regioninio parko funkcinio prioriteto zonos – *Gaujos kraštovaizdžio draustinis*, ribų. Šių teritorijų perspektyva yra susijusi su racionaliu jose augančių želdinių – miško medynų bei paupio pievų išsaugojimu ir tvarkymu, jų regeneracinio potencialo puoselėjimu, rekreacinio naudojimo reguliavimu bei Dieveniškų istorinio regioninio parko tvarkymo plane nustatyto tvarkymo režimo užtikrinimu.

Kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipas - *palaikomas ir stiprinamas esamas kraštovaizdžio pobūdis ir natūralumas (M2, S2)* yra lokalizuotas riboto geoekologinio potencialo gamtinio karkaso teritorijose, užimančiose 84,7 ha plotą. Pastarosioms priskiriami mažiau miškingi, tačiau santykinai natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio plotai – daugiametė pievų augalija bei miško medynų ploteliais apaugusios *Gaujos* bei *Rodūnės* slėnių atkarpos bei pakraštinė *Šilo* geosistemų vidinio stabilizavimo arealo dalis. Tai gausiausiai atstovaujamas gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo tipas, jam tenka apie 76 % planuojamose Dieveniškų ribose išskirtų gamtinio karkaso teritorijų ploto.

Dabartiniu metu tai ekstensyviai naudojamos teritorijos, esančios miškų ūkio, žemės ūkio bei laisvo valstybinio žemės fondo žemėse. Urbanistinių elementų (statinių) šiose teritorijose praktiškai nėra, išskyrus kelias tradicinės šio krašto architektūros sodybas *Gaujos migracinio koridoriaus* pakraštiniame dalyje. Perspektyvinis šių teritorijų tvarkymas sietinas su išsaugojimo nuo tolimesnio gamtinio kraštovaizdžio transformavimo užtikrinimu. Aktualu didinti želdinių kiekį, pirmenybę teikiant kiek įmanoma natūralesnei žolinei augmenijai ar medynams. Mažesne dalimi natūralumą praradusias teritorijas visų pirma būtina išsaugoti nuo tolimesnio transformavimo, o labiau pažeistose - pirmoje eilėje siekti atkurti vietos sąlygas atitinkančias augavietes. Siekiant pagerinti šiam tvarkymo tipui priskirtų gamtinio karkaso teritorijų funkcionalumą ir tvarkymo efektyvumą, jos turėtų būti įjungiamos į formuojamą tarpusavyje besijungiančių Dieveniškų miestelio žaliųjų plotų – miškų, atskirųjų rekreacinės bei apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų sistemą.

Kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipas - *gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (M3)* taikytas silpno geoekologinio potencialo ir gyvenamosiose vietovės sunkiai išvengiamos antropogeninės veiklos sukultūrintose *Gaujos migracinio koridoriaus* atkarpose, esančiose betarpiškoje Dieveniškų miestelio gretimybėje. Šiuo atveju vyrauja bemiškiai ir kitais medynais neapaugę plotai su žoline augmenija (pievos) ir kitos sukultūrintos teritorijos su pasitaikančiais urbanistiniais elementais. Toks antropogeninės veiklos įtakos rezultatas apima palyginti nedidelę dalį – 14 % nagrinėjamų gamtinio karkaso teritorijų

ploto. Prioritetas teikiamas atskirųjų rekreacinės, apsauginės ir ekologinės paskirties bei priklausomųjų želdynų įveisimui ir darniam tvarkymui, jų įtraukimui į formuojamą tarpusavyje besijungiančių Dieveniškių žaliųjų plotų sistemą.

Konkrečios gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo priemonės turi būti nustatomos rengiant detaliuosius ar specialiuosius planus. Vyraujanti pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis: miškų ūkio paskirties žemė – specialios paskirties miškai (ekosistemų apsaugos, rekreaciniai) kitos paskirties žemė, naudojimo būdas - atskirųjų želdynų teritorijos, naudojimo pobūdis – rekreacinės paskirties želdynų, apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų. Veikla gamtinio karkaso teritorijose turi būti vykdoma laikantis Gamtinio karkaso nuostatų (Žin., 2007, Nr. 22-858; 2010, Nr. 87 – 4619; 2012, Nr. 84-4425) reikalavimų.

3.2. Gamtinio kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsauga

Bendrają Dieveniškių miestelio teritorijos gamtinio kraštovaizdžio įvairovės (jo geogenetinio fondo) apsaugos sistemą užtikrina pagal LR saugomų teritorijų įstatymą įsteigta institucinė (turinti administraciją) kompleksinė¹ saugoma teritorija – valstybinis *Dieveniškių istorinis regioninis parkas*. Dieveniškių miestelis pilnai patenka į kompleksinės saugomos teritorijos – Dieveniškių regioninio parko ribas.

Dieveniškių regioninis parkas įsteigtas kultūriniu bei gamtiniu požiūriu vertingam Dieveniškių kraštovaizdžiui, etnokultūriniais kompleksams, senosios lietuvių kultūros bruožams saugoti, tvarkyti, rekreaciniam bei ūkiniam naudojimui reguliuoti, LR Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo 1992 m. rugsėjo 24 d. nutarimu Nr. I-2913 „Dėl regioninių parkų ir draustinių įsteigimo“ (Žin., 1992, Nr. 30-913).

Pagal gamtos ir kultūros vertybių pobūdį, apsaugos formas ir rekreacinio bei gamybinio naudojimo galimybes parko dalyje planuojamose Dieveniškių miestelio ribose yra nustatytos išsaugančios, apsaugos, rekreacinė ir ūkinė zonos, patvirtintos LR vyriausybės 2001 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. 1309 „Dėl Dieveniškių istorinio regioninio parko ir jo zonų ribų patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. 95-3352):

- *Dieveniškių urbanistinis draustinis*, užimantis 161,2 ha plotą. Draustinis skirtas išsaugoti Dieveniškių miestelio planinę erdvinę struktūrą su keturkampe aikšte bei į ją vedančiais penkiais istoriniais keliais, jungiančiais Dieviškes su Vilniumi, Ašmena ir kt., vertingą XVI a. Dieveniškių bažnyčią su varpine.
- *Gaujos kraštovaizdžio draustinis* (į miestelio ribas patenka nedidelė draustinio dalis). Draustinis skirtas išsaugoti platų, lėkštą Gaujos upės slėnį su natūralia upelio vaga, gatviniais Gudelių, Pagaujėnų, Girdžiūnų kaimais.
- *Apsauginio, ūkinio, rekreacinio funkcinio prioriteto zonos*, tiesiogiai besiribojančios su *Dieveniškių urbanistinio draustinio* teritorija.

¹ *Kompleksinės saugomos teritorijos* – gamtiniu ir (ar) kultūriniu vientisumu pasižyminčios teritorijos, kuriose pagal bendrą apsaugos, tvarkymo ir naudojimo programą sujungiamos įvairių apsaugos krypčių prioriteto, taip pat rekreacinės ir ūkinės zonos.

Pastaba – funkcinų zonų ribų teikiamos visuose grafinės dalies brėžiniuose.

Veiklą regioninio parko teritorijoje reglamentuoja *Dieveniškių istorinio regioninio parko* nuostatai (Žin., 1999, Nr. 39-1227), *Dieveniškių istorinio regioninio parko apsaugos reglamentas* (Žin., 2008, Nr. 141-5593). Kraštovaizdžio apsaugos, naudojimo ir tvarkymo reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų specialiuose planavimo dokumentuose - tvarkymo planuose (planavimo schemose), kurie yra svarbiausi šių saugomų teritorijų apsaugą ir tvarkymą reglamentuojantys dokumentai, teisinis negatyvių procesų vyksmo galimybių pristabdymo garantas.

Šiuo metu galiojantis Dieveniškių istorinio regioninio parko tvarkymo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. D1-114 (Žin., 2007, Nr. 27-994), buvo patvirtintas pagal seną, dar 1997 m. parengtą projektą, todėl yra pasenęs ir neatitinka dabartinių poreikių ir tendencijų.

Vadovaujantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktorės 2011 m. liepos 26 d. įsakymu Nr. V-192 yra rengiamas teritorijų planavimo dokumentas – Dieveniškių istorinio regioninio parko ir jo zonų ribų bei šio parko tvarkymo specialusis planas. Parengti ir suderinti Dieveniškių istorinio regioninio parko ir jo zonų ribų bei tvarkymo planus numatoma iki 2013 m. sausio 7 d. Šis naujasis planavimo dokumentas padės geriau užtikrinti šios saugomos teritorijos apsaugos ir naudojimo režimą, sudarys sąlygas darniam parko teritorijos vystymui, suderinant aplinkosauginius, ekonominius ir socialinius interesus.

Dieveniškių miestelio bendrojo plano sprendiniai yra priimti derinant juos su aukščiau minėto specialiojo plano rengėjais.

Bendrają šalies teritorijos biologinės įvairovės (genetinio fondo) apsaugos sistemą užtikrina speciali pagal LR Saugomų teritorijų įstatymą įsteigtų saugomų teritorijų sistema bei su ja koordinuojamas ir jai subordinuojamas pagal Europos Sąjungos paukščių (EEC 79/409) ir buveinių (EEC 92/43) direktyvas pradėtas formuoti europinę biologinę svarbą turinčių *Natura 2000* teritorijų tinklas.

Planuojamose Dieveniškių miestelio ribose biologinės įvairovės apsaugos sistemą atstovauja nacionalinę saugomų teritorijų sistemą perdengiančio Europos ekologinio tinklo *Natura 2000* teritorija – vietovė, atitinkanti gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus - BAST¹ (Žin., 2006, Nr. 124-4709)

Buveinių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos režimas nustatomas subalansuotomis priemonėmis: išsaugojimo (konservacinėmis), prevencinėmis priemonėmis, teritorijų planavimo dokumentų bei planų sprendiniais, taip pat vertinimo priemonėmis, nustatančiomis projektų poveikį buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms. Europos Bendrijos svarbos buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės patvirtinti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Žin. 2006, Nr.44-1606).

¹- Buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST) – saugomos teritorijos, skirtos apsaugoti ar atkurti Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių tipus, saugomų gyvūnų ir augalų rūšių buveines dėl jų svarbos gyvūnų ir augalų rūšių išsaugojimui.

3.2. lentelė. Buveinių apsaugai svarbi teritorija planuojamose Dieveniškų miestelio ribose

Eil. Nr.	Buveinių apsaugai svarbi teritorija	Kodas Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ duomenų bazėje	Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys
1.	<i>Gaujos upės slėnis*</i>	LTSAL0002	2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis 4030 Viržynai 5130 Kadagynai 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai 6410 Melvenynai 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės 7230 Šarmingos žemapelkės Didysis auksinukas (<i>Lycaena dispar</i>) Šiaurinis auksinukas (<i>Lycaena helle</i>) Ovalioji geldutė (<i>Unio crassus</i>) Žvilgančioji riestūnė (<i>Hamatocaulis vernicosus</i>)

4.1.3. Žaliųjų plotų sistemos vystymas

Bendrosios nuostatos

Žaliųjų plotų sistema yra nepaprastai svarbi ir neatskiriama miesto urbanistinės struktūros dalis, kuri yra formuojama tikslu išsaugoti visuomeniškai ir ekologiškai vertingo gamtinio kraštovaizdžio plotus, jų visumą tvarkyti kaip teritorinę sistemą, siekiant gerinti ekologines bei rekreacines gyvenamosios aplinkos sąlygas, kuriant patrauklaus miesto įvaizdį.

Žaliųjų plotų sistema yra miesto teritorijos gamtinio karkaso dalis, plėtojama kaip funkciškai tikslinga ir kompozicijos požiūriu vieninga struktūra. Žaliųjų plotų sistemos plėtojimo, diferencijavimo ir tvarkymo reglamentavimas nustatomas įvertinant:

- 1) Gamtinio karkaso teritorijų lokalizaciją, kuri leidžia žaliuosius plotus vertinti sisteminiu požiūriu, pamatyti kiekvieno jų reikšmę visai sistemai ir ne tik kiek jie naudingi gyventojams, bet ir kaip jie palaiko viso gamtinio komplekso gyvybingumą;
- 2) Gamtosauginiu požiūriu reikšmingas ir (arba) vaizdingas gamtines teritorijas, išlaikiusias natūralaus arba sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį – Gaujos upės bei jos intako Rodūnės slėnių atkarpas;

- 3) Esamus žaliuosius plotus – *atskirusius želdynus*, miško medynus ir kitus saugotinus želdinius, jų estetines savybes ir tinkamumą rekreacijai;
- 4) Teritorijas, kuriose yra nepalankios ekogeologinės sąlygos užstatymo plėtrai ir ūkinei veiklai.

Vadovaujantis miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklėmis (Žin., 2006, Nr. 145 - 5559), LR želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr.80-3215), Žemės sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikacija (Žin., 2006, Nr. 45-1633 ir vėlesni pakeitimai), kaip savarankiški miesto struktūros elementai bendrojo plano lygmenyje iš visų žaliųjų plotų išskiriami: miškų ūkio paskirties žemėje - *rekreaciniai miesto miškai (IIB grupė)* – *miesto miškų ir miško parkų pogrupiai*, atskirais atvejais - *ekosistemų apsaugos miškai (IIA grupė)*; kitos paskirties žemėje - *atskirieji želdynai*, kurie pagal pagrindinę naudojimo paskirtį gali būti *rekreacinės, apsauginės ir ekologinės, memorialinės* paskirties.

Dieveniškų miestelio bendrojo plano sprendiniuose nustatytose žaliųjų plotų sistemos teritorijose veiklos ypatumus ir apribojimus nustato LR Miškų įstatymas, LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80- 3215), LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin. 2001, Nr. 108-3902), Gamtinio karkaso nuostatai (Žin., 2010, Nr. 87-4619), LR aplinkos ministro įsakymas „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 137-5624).

Laikantis LR piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 12 str. 3 skirsnio nuostatų, atskirųjų želdynų teritorijos priskiriamos Valstybės išperkamai žemei. Jeigu tokiose teritorijose jau atkurtos piliečių žemės nuosavybės teisės, gražintame žemės sklype kapitalinių pastatų statyba – negalima, išskyrus poilsio aptarnavimo pastatų ir rekreacinių objektų statybą, kurią numato tokių objektų išdėstymo planas. Visais atvejais pastatų ir įrenginių statyba negalima natūralių augaviečių bei rekreacinių želdinių zonoje.

Žaliųjų plotų sistemos vystymo sprendiniai

Dieveniškų miestelio teritorijos bendrojo plano sprendiniuose planuojama žaliųjų plotų sistema nustatoma:

1. Laikantis gamtinio pagrįstumo principo – miesto žaliųjų plotų sistemos pagrindas yra gamtinis karkasas, o ypač tos jo teritorijos, kurios yra išlaikiusios sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį (žiūrėti „*Urbanistinio ir gamtinio karkaso brėžinys*“).
2. Formuojant *atskirusius rekreacinės* bei *apsauginės ir ekologinės* paskirties želdynus naujai įsavinamose miestelio zonose ir įjungiant juos į bendrą miesto žaliųjų plotų sistemą;
3. Reikiamą dėmesį skiriant mažiausiai išvystytų žaliųjų plotų sistemos grandžių – žaliųjų jungčių nustatymui;
4. Planuojant funkciškai tikslingą ir kompoziciškai vieningą žaliųjų plotų sistemą, turinčią tenkinti Dieveniškų bendruomenės poreikius, užtikrinti miesto aplinkos ekologinį stabilumą, formuoti ir gerinti miestelio įvaizdį bei patrauklumą.

Dieveniškų miestelio bendrojo plano sprendiniuose, kaip savarankiški struktūros elementai, žaliųjų plotų sistemą formuoja:

- kitos paskirties žemėje – *atskirieji želdynai: rekreacinės paskirties (parkai, skverai, žaliosios jungtys), apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai*;
- miško žemėje – *ekosistemų apsaugos miškai (IIA grupė), rekreaciniai miesto miškai (II B grupė)*;

Sprendiniuose fiksuojamas visų esamos būklės analizės ir vertinimo etape inventorizuotų ir lokalizuotų žaliųjų plotų teritorijų išsaugojimas. Dieveniškų miestelio žaliųjų plotų sistema teritoriškai plečiama ir papildoma naujais nariais: rekreacinės paskirties želdynų (parkų, skverų), formuojamu žaliųjų jungčių¹, sukabinančių tarpusavyje daugumą želdynų tinklu. Nustatytų žaliųjų plotų sistemos sudedamųjų dalių teritorinė lokalizacija pateikiama brėžiniuose: „Pagrindinis (reglamentų) brėžinys M 1:5000“, „Gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimo brėžinys M 1:5000“, apskaita pagal nustatytas kategorijas 4.3 lentelėje.

4.3.lentelė. Dieveniškų miestelio miškų ir atskirųjų želdynų pasiskirstymas

Kategorija	Kiekis (vnt.)	Plotas (ha)	% (miestelio ploto, 347,4 ha)
Mišakai (miškų ūkio paskirties žemė)			
<i>Ekosistemų apsaugos miškai (IIA grupė)</i>	1	12,2	3,5
• <i>draustinių miškai</i>	1	12,2	3,5
<i>Rekreaciniai miškai (II B grupė)</i>	5	31,4	9,0
• <i>miško parkai</i>	1	3,2	0,9
• <i>miesto miškai</i>	4	28,2	8,1
Viso:	6	43,6	12,5
Atskirieji želdynai (kitos paskirties žemė)			
<i>Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai :</i>			
• <i>Parkai</i>	2	11,8	3,4
• <i>Skverai</i>	3	1,8	0,5
• <i>Žaliosios jungtys ir kiti poilsiui skirti želdynai</i>	...*	50,5	14,5
Viso :	...*	64,1	18,4
<i>Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai</i>			
Viso:	...*	3,8	1,1
Iš viso:	...*	111,5	32,1

* - susideda iš kelių ir daugiau plotų ar atkarpų, todėl bendras kiekis nekonkretizuojamas.

Dieveniškų miestelio bendrojo plano sprendiniuose teikiamas planuojamos žaliųjų plotų sistemos pagrindas - gamtinio karkaso teritorijos, kurios yra išlaikiusios natūralaus arba sąlyginai natūralaus kraštovaizdžio pobūdį. Šių teritorijų pagrindu ir yra planuojama žaliųjų plotų sistema, užimanti 111,5 ha (32,1% teritorijos ploto), tame tarpe *atskiriesiems rekreacinės paskirties želdynams* tenka 64,1 ha (18,4 % teritorijos ploto), apsauginės ir ekologinės paskirties želdynams - 3,8 ha (1,1 % teritorijos ploto). *rekreaciniams miškams* - 31,4 ha (9% teritorijos ploto), *draustinių miškams* – 12,2 ha (3,5 % teritorijos ploto).

¹ *Žalioji jungtis* – ne siauresnis kaip 20 m pločio atskirasis želdynas, jungiantis miesto želdynus ir miškus mieste ir už jo ribų į želdynų sistemą, skirtas rekreacijai, darantis poveikį oro masių judėjimui ir atliekantis migracijos koridoriaus funkciją.

Vadovaujantis atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normomis (Žin., 2007. Nr. 137- 5624) privalomieji (t.y. normuojami) miesto struktūros želdynai yra parkai, miesto sodai, skverai. Perspektyvoje Dieveniškų miestelyje vienam gyventojui (2022 m. optimistinio varianto atveju planuojamas gyventojų skaičius - 913) privalomųjų miesto struktūros želdynų (parkų, skverų) turėtų tekti apie 149 m². Perspektyvinis rodiklis yra didesnis už normatyvinį¹. Didesnio privalomųjų želdynų kiekio

išskyrimą sąlygoja nemažą miesto ploto dalį užimančios gamtinio karkaso teritorijos, kurių prioritetas vystymas siejamas su rekreacinių ar apsauginių želdynų formavimu, taip pat Dieveniškų miestelio, kaip kompleksinės saugomos teritorijos – Dieveniškų istorinio regioninio parko dalies, ypatumai.

Atskirųjų želdynų tarpe parkai ir skverai yra svarbiausieji bei privalomi miesto struktūros ir tuo pačiu žaliųjų plotų sistemos elementai. Pagal paskirties ypatumus jie gali būti rekreacinės, mokslinės, kultūrinės, memorialinės ir kt. paskirties. Priklausomai nuo paskirties skiriasi parkų ir skverų planavimas, jų dalių – funkcinių zonų sudėtis ir dydžiai, želdinimo ir tvarkymo pobūdis. Šie klausimai yra sprendžiami žemesnio lygmens planavimo dokumentuose – specialiuosiuose, detaliuosiuose bei techniniuose projektuose.

Atskirieji rekreacinės paskirties želdynai išdėstomi perspektyvinėse gyvenamosiose zonose, tikslu tenkinti gyventojų trumpalaikio ramaus ar aktyvaus poilsio tam pritaikytoje aplinkoje poreikius.

Atskirieji apsauginės ir ekologinės paskirties želdynai. Tai savarankiška atskirųjų želdynų grupė, išskiriama 3,8 ha plote. Šių želdynų paskirtis tarnauti konkrečios apsaugos tikslams, priklausomai nuo atitinkamos teritorijos specifinių ypatumų. Apsauginės paskirties želdynai numatomi tam tikrose, ypač jautriose antropogeniniam poveikiui gamtinio karkaso dalyse, vandens telkinių, pramonės įmonių ir komunalinių objektų, inžinerinės infrastruktūros objektų apsaugos zonose, kelių sanitarinės apsaugos zonose ir kt. Šių želdynų formavimo ypatumai ir tvarkymo reglamentas nustatomas įvertinant kiekvienos konkrečios vietos gamtinės aplinkos ypatumus ir ekologinės apsaugos tikslus.

Nustatytose atskirųjų želdynų teritorijose negali būti formuojami žemės sklypai nuosavybės teisėms atkurti, privaloma laikytis griežtos nuostatos nevykdyti jose statybų. Atskirais atvejais, pagal želdynų detalų planą numatytoje lankytojų aptarnavimo zonoje, gali būti statomi tam skirti pastatai. Visais atvejais pastatų ir įrenginių statyba negalima esamų natūralių augaviečių bei esamų želdinių zonose. Urbanizacijos laipsnis (plotų po pastatais, įrenginiais ir dirbtiniais dangomis santykis su laisvu žemės paviršiumi) parkuose yra ribojamas ir priklauso nuo želdyno zonos paskirties. Naujai formuojami atskirieji želdynai (pirmoje eilėje rekreacinės paskirties) gali būti įrengiami ir tvarkomi tik pagal parengtus visos teritorijos (parko, skvero, žaliosios jungties) projektus.

¹ Vadovaujantis LR aplinkos ministro įsakymu „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 137-5624) Dieveniškų miestelyje (miestelių grupė) vienam gyventojui turėtų tekti ne mažiau kaip 15 m² atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų.

Ryšium su siūlomu Dieveniškų miestelio ribų optimizavimu keičiasi miško žemės plotas – jis sumažėja iki 43,6 ha, t.y. iki 12.5% teritorijos ploto. Pagal ūkininkavimo tikslus, ūkininkavimo režimą ir pagrindinę funkcinę paskirtį Dieveniškų miestelio miškai priskiriami ekosistemų apsaugos (IIA) ir rekreacinių (IIB) miškų grupėms.

Pagal rekreacijos pobūdį ir žmonių lankymosi intensyvumą rekreaciniai miškai išskiriami į du pogrupius – *miško parkų* (intensyvaus pritaikymo rekreaciniai miškai) ir *miesto miškų* (ekstensyvaus pritaikymo rekreaciniai miškai).

Dieveniškėse siūlomas 1 miško parkas. Parkas numatomas rytiniame planuojamos teritorijos pakraštyje ir gali būti formuojamas didesniame plote už planuojamos teritorijos ribų esančioje Dieveniškų istorinio regioninio parko rekreacinio funkcinio prioriteto zonoje. Miško parkuose galima didelė užsiėmimų – poilsavimo formų įvairovė: ramus pasivaikščiojimas, išskylavimas, lauko žaidimai, mokomasis lankymas, sportinis pasivaikščiojimas arba sportinis lavinimas (sveikatingumo takai), slidinėjimas žiemą ir kt. Miško parkuose, palyginus su likusiais rekreaciniais miškais, reikia daugiausiai ūkinio tvarkymo priemonių. Juose yra kuriama intensyviai poilsiui pritaikyta būdinga parkui miško sudėtis ir struktūra, tankus rekreacinės infrastruktūros tinklas, plečiantis poilsavimo galimybes bei užtikrinantis jo komfortą, formuojamos aikštelės, reginiai.

Miesto miškai išskiriami 28,2 ha plote. *Miesto miškų* pagrindinė funkcinė paskirtis yra tenkinti gyventojų rekreacines, sanitarijos ir higienos reikmes, sudaryti sąlygas palankias rekreacijai, masiniams renginiams gamtoje, gryninti miestų orą, gerinti estetinį vaizdą, formuoti ir palaikyti tam tinkamus medynus. Šiuose miškuose palaikoma artima natūraliai miško struktūra. Siekiant pagerinti sąlygas poilsiui, vykdomos sanitarinių – higieninių ir estetinių savybių gerinimo, reginių formavimo bei medynų atsparumo didinimo priemonės, kuriama minimali rekreacinė infrastruktūra. Dieveniškų miestelio miškuose galimas ramaus pobūdžio rekreacinis naudojimas be nakvynės ir statybinės programos.

Ekosistemų apsaugos miškų pogrupiui priskirtų miškų teritorinė lokalizacija teikiama naudojant Valstybinės miškų tarnybos pateiktus duomenis. *Draustinių miškų* paskirtis užtikrinti draustinių dalių (šiuo atveju Gaujos kraštovaizdžio draustinio), kuriose saugomos biologinės vertybės, išsaugojimą, palaikant jų miškus tokios būklės, kad šią funkciją jie galėtų geriausiai atlikti.

Miškais apaugusių teritorijų tvarkymo reglamentą nustato Lietuvos Respublikos Miškų bei Saugomų teritorijų įstatymai, Gamtinio karkaso nuostatai, Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos.

Dieveniškų miestelio bendrojo plano rengimo lygmenyje sprendžiami žaliųjų plotų sistemos dalių teritorinio išdėstymo, ribų, kiekio, priskyrimo atitinkamai kategorijai ir funkcinio naudojimo klausimai. Detalesniam žaliųjų plotų sistemos dalių tvarkymo ir naudojimo reikalavimų suformulavimui būtina parengti specialų „žaliąjį planą“ - miestelio ribose esančių ir planuojamų atskirųjų želdynų tvarkymo, o taip pat detaliuosius ar specialiuosius teritorinio planavimo dokumentus, kur būtų sprendžiami kiekvieno konkretaus želdyno naudojimo ir tvarkymo klausimai, užtikrinant jų apsaugą ir pilnavertį funkcionavimą.

Bendrojo plano lygmenyje nėra sprendžiami *priklausomųjų želdynų* (tai želdynai, esantys kito objekto žemės sklype) plotų, teritorinio išdėstymo principų ir kt. klausimai. Jokiu būdu negalima

sumenkinti šių želdynų, kurie yra privalomi urbanizuotų teritorijų - gyvenamųjų, visuomeninių, pramonės ir sandėliavimo objektų, komercinės paskirties ir kt. teritorijų aplinkos komponentai, reikšmės. *Priklausomieji želdynai* yra labai svarbūs siekiant gerinti aplinkos kokybę (tiek estetinę, tiek ekologinę), tenkinant visuomenės sveikos gyvensenos poreikius, palaikant teritorijos ekologinį stabilumą, sudarant galimybes formuoti įvairaus pobūdžio erdves, mažinant agresyvių pastatų poveikį ir t.t. Šie želdynai gali būti parodomi tik atskirų miesto dalių arba objektų detaliuose projektuose, o jų plotai nustatomi vadovaujantis LR aplinkos ministro įsakymu „Dėl atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 137-5624).

4.2. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

Strateginis Lietuvos teritorijų planavimo tikslas – įgyvendinti integruotą saugojimo politiką, kuri skatintų architektūros paveldo restauravimo ir priežiūros programas, padėtų įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką.

Dieveniškių miestelio bendrojo plano Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos dalyje įtvirtintos nuostatos, nustatytos strateginiuose Lietuvos Respublikos planavimo dokumentuose: Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, Šalčininkų rajono savivaldybės bendrajame plane.

4.3.1. Kultūros paveldo vertybių apsaugos lygmenys ir tikslai

Registruotų kultūros vertybių apsaugą ir jų tvarkymą reglamentuoja Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 153-5571). Konkretūs nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių tvarkymo ir naudojimo reikalavimai nustatomi individualiais arba tipiniais apsaugos reglamentais (jei individualūs reglamentai nustatyti), apsaugos specialiaisiais planais, strateginiais planais, tikslinėmis programomis ir tvarkomaisiais paveldosaugos darbų projektais. Kultūros paveldo objektų teritorijų ir apsaugos zonų ribos nustatomos arba tikslinamos apsaugos specialiaisiais planais arba individualiais apsaugos reglamentais.

4.3.1 lentelė. Valstybės saugomų objektų sąrašas Dieveniškių miestelyje

Unikalus kodas	Kiti kodai	Objektas	Pavadinimas	Vertingosios savybės
17078	UV9	Dieveniškės	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	Gatvių tinklas, aikštės planas, kapitalinio ir medinio užstatymo fragmentai.
8833	DV835	Ornamentuotas kryžius	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
4816	IP2304, LA413/2326	Pastatas	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
15140	DV4229	Paveikslas "Šv.	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių	

		Jurgis"	mstl. (Dieveniškių sen.)	
8829	DV831	Paveikslas "Šv. Laurynas"	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
1929	AR141, LA295/1	Pilkapiai su VII-XI m.e.a. dg. kp.	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
8831	DV833	Skulptūra "Nukryžiuotasis" I	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
8832	DV834	Skulptūra "Nukryžiuotasis" II	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
8830	DV832	Skulptūra "Šv. Pranciškus"	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
15138	DV4227	Varpas I	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	
15139	DV4228	Varpas II	Šalčininkų r. sav., Dieveniškių mstl. (Dieveniškių sen.)	

4.3.2 Kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo reglamentavimas

Dieveniškių miestelio nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba ir naudojimas yra reglamentuojami LR Saugomų teritorijų įstatymo ir LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nustatyta tvarka. Visiems saugomų kultūros paveldo objektų sklypams ar jų dalims, kurie yra daiktinės teisės objektai, nustatoma konservacinė (saugojimo) paskirtis (LR Nekilnojamojo paveldo apsaugos įstatymas, 11 str. 5 dalis, Žin., 2004, Nr. 153-5571). Jei kultūros paveldo objektams ir teritorijoms nustatomas autentiškos paskirties ar tausojamo naudojimo režimas, konservacinė paskirtis gali būti nustatoma ne kaip pagrindinė, o kaip papildoma.

Rengiant kitų lygmenų Dieveniškių miestelio teritorijų planavimo projektus tikslinga siekti, kad būtų išsaugotas ir stiprinamas miestelio centro vizualinis dominavimas perspektyviniuose miestelio vaizduose ir siluetuose, išlaikytas kraštovaizdžio vaizdingumas. Siekti, kad kultūros vertybių apsauga būtų integruota su gamtos paveldo apsauga, kad tinkama teritorijų plėtros finansinių išteklių dalis būtų skiriama išryškinti ir stiprinti Dieveniškių miestelio centro istorinio ir kitų nekilnojamojo kultūros paveldo vertingąsias savybes.

4.3.3. Kultūros paveldo naudojimo turizmui gairės

Kultūrinio ir pažintinio turizmo plėtra yra vienas pagrindinių kultūros paveldo viešojo naudojimo būdų. Kultūrinio turizmo plėtojimas, apimantis atitinkamų planų rengimą bei reikalingos infrastruktūros užtikrinimą, taip pat ir kraštovaizdžio kultūrinių vertybių išsaugojimo yra vieni pagrindinių Lietuvos teritorinės plėtros tikslų. (Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, I skyrius, 2 str., 33 dalis).

Išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą bei didinti jo patrauklumą turizmo tikslais – vienas prioritetinių Šalčininkų rajono plėtros uždavinių. Plėtojant Dieveniškų miestelį siekiama išsaugoti kultūros paveldo objektams būdingą architektūrinę, memorialinę ir kraštovaizdinę vertę sudarant kuo palankesnes sąlygas visuomenei kultūros vertybes pažinti, lankyti bei pritaikyti viešosioms reikmėms.

Rekomenduojama skatinti su kultūrinio ir pažintinio turizmo plėtra bei kultūros paveldo tvarkyba susijusias veiklas ir tradicinius amatus. Plačiau įtraukti miestelio bendruomenę į kultūros paveldo apsaugos planavimą ir jos įgyvendinimą. Rekomenduojama numatyti priemones, reikalingas stiprinti vietos gyventojų kultūrinio tapatumo ir pasididžiavimo gyvenamąja aplinka nuostatas.

4.3.4. Apsaugos įgyvendinimo ir stebėsenos monitoringo principai

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turi būti vykdomi pagal nekilnojamojo kultūros paveldo stebėsenos taisykles (Žin., 2005, Nr. 86-3242).

Bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu:

- rengiama Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa, nustatomas investicijų poreikis;
- analizuojama teritorijų planavimo dokumentų banke sukaupta informacija;
- formuojant savivaldybės biudžetą teikiami pasiūlymai dėl Bendrojo plano
- sprendinių įgyvendinimo;
- stebimi miestų ir miestelių ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;
- vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;
- analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų
- sąlygų pokyčiai;
- vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;
- analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir kiti aplinkos
- kokybę lemiantys faktoriai.

Bendrojo plano kultūros paveldo apsaugos sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą) turi būti vykdomi pagal periodiškumo ir detalumo reikalavimus, nustatytus pagal objektų tipologiją, jų būklę, teisinę priklausomybę. Monitoringo rezultatai: stebėjimo ir fiksavimo duomenys, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, duomenų apibendrinimas ir prognozavimas, turi būti teikiami už kultūros paveldo vertybių apsaugą ir teritorijų planavimą atsakingoms institucijoms..

4.3. SOCIALINĖ APLINKA

4.3.1. Švietimo infrastruktūra

Dieveniškėse yra pakankamai išplėtotas švietimo įstaigų tinklas: veikia ikimokyklinio ugdymo, dvi bendrojo lavinimo ir profesinio ugdymo įstaigos. „Ryto“ vidurinė mokykla vykdo pradinio, pagrindinio, vidurinio ir papildomo ugdymo programas lietuvių kalba. „Dieveniškų“ vidurinė mokykla vykdo tas pačias programas kaip ir „Ryto“ vidurinė mokykla, tačiau lenkų kalba. Taip pat veikia

Dieveniškų technologijų ir verslo mokykla, kuri teikia profesinį mokymą ir vidurinį lavinimą, papildomas paslaugas, susijusias su mokinių praktiniu mokymu. Dieveniškų jaunimas turi galimybes įgyti vidurinį ir profesinį išsilavinimą. Nors nėra papildomo ugdymo įstaigų, tačiau bendrojo lavinimo mokyklos vykdo neformalųjį ugdymą. Tačiau Dieveniškų miestelyje nėra užtikrintas suaugusiųjų mokymas. Dieveniškų technologijų ir verslo mokyklai reikalinga pastato renovacija bei papildomos mokymo priemonės, jog būtų pagerintas dalies specialybių profesinis parengimas.

4.3.2. Sveikatos infrastruktūra

Asmens sveikatos priežiūros tinklas Dieveniškų miestelyje nėra pakankamai išplėtotas. Dieveniškų miestelyje veikia ambulatorija, tačiau esant rimtesniems ir sunkesniems sveikatos sutrikimams gyventojams reikia kreiptis į pirminės ar antrinės sveikatos priežiūros įstaigas, esančias Šalčininkų mieste. Taip pat nėra odontologinės priežiūros įstaigų (nei privačių, nei valstybinių). Kaip ir visame Šalčininkų rajone, Dieveniškėse trūksta sveikatos specialistų: ambulatorijoje nuolatiniiais darbuotojais yra tik slaugytojai, o šeimos gydytojai atvyksta keletą kartų per savaitę.

4.4. KULTŪRA IR EKONOMINĖ APLINKA

4.4.1. Kultūra ir turizmas

Kultūra. Kultūros įstaigų tinklas yra pakankamas, tačiau kai kurioms įstaigoms trūksta žmogiškųjų ir finansinių išteklių užtikrinti savo veiklai. Dieveniškų bibliotekai trūksta fizinės erdvės, kad būtų užtikrinta sklaidi bibliotekos veikla ir patenkinti skaitytojų bei lankytojų poreikiai.

Dieveniškės yra istoriniame regioniniame parke, urbanistikos paminklas. Svarbiausia urbanistinio komplekso dalis – keturkampė aikštė penkių istorinių kelių kryžkelėje.

Turizmas. Dieveniškų istorinis regioninis parkas yra pietryčių Lietuvoje. Plotas 11021 ha, direkcija Poškonyse. Parkas įsteigtas kultūros ir gamtos požiūriu vertingiems Dieveniškų apylinkių kraštovaizdžio ir etnokultūriniais kompleksams išsaugoti ir tvarkyti.

Parke yra Bėčionių piliakalnis, Dieveniškų, Skaivonių, Senųjų Miežionių, Didžiulių, Stakų, Poškonių pilkapiai, mitologiniai akmenys.

Gaujos upės pakrantėse 13 Poškonių etnokultūrinio draustinio gatvinių kaimų išlaikė senąją architektūrą, žemėnaudos struktūrą, nemaža senosios buities elementų. Įdomūs ir gatviniai kaimai. Taip pat perke yra įspūdinga Norviliškių pilis, kuri pritraukia nemažai lankytojų iš aplinkinių regionų bei Dieveniškų bažnyčia.

Parke prie pagrindinių lankytinų objektų pastatytos rodyklės, su žemėlapiais ir aprašymais, tad automobiliu, dviračiu ar pėsčiomis galima keliauti ir savarankiškai. Esant pageidavimui teikiamos ir gido paslaugos. Yra sudarytas vienos dienos maršrutas (15-20 km), kuriame galima susipažinti ir iš arti pažiūrėti į šio unikalaus krašto gamtos vaizdus, specifines gyvenvietes, prisiminti krašto praeitį, susipažinti su dabarties rūpesčiais, saugant unikalią gamtą, kultūrinius objektus.

Vystant miestą ir tobulinant miesto struktūrą, siekiama pasiūlyti kokybiškas rekreacijos ir turizmo paslaugas įvertinus vietinius gamtinius bei kultūrinius išteklius.

Miesto ir jo plėtros rekreacinių teritorijų diferencijavimas, naudojimo kryptys bei tvarkymas remiasi šių pagrindinių veiksnių priklausomybe:

- gamtinės aplinkos išteklių turtingumo,

- esamo rekreacinės infrastruktūros lygio,
- vietos gyventojų ekonominių galimybių,
- aplinkos sveikumo,
- aplinkos ekologinio atsparumo,
- socialinės aplinkos saugumo,
- rekreacinio aptarnavimo tradicijų.

Esamų ir naujai planuojamų rekreacinių teritorijų galimybė panaudoti rekreacijai ir turizmui labai priklauso nuo jų rekreacinės aplinkos kokybės esminio pagerinimo.

Rekreacinė infrastruktūra – tai poilsio veiklai organizuoti reikalingi viešosios turizmo infrastruktūros ir kiti rekreacijos aptarnavimo objektai.

Turizmo paslaugų infrastruktūra – tai turizmo paslaugoms teikti reikalingi objektai. Turizmo paslaugų infrastruktūra yra svarbi siekiant pritraukti miesto lankytojus ir gerai išnaudoti kultūrinius ir gamtinius išteklius. Turizmo paslaugos skirstomos į pagrindines ir papildomas. Pagrindinės turizmo paslaugos yra apgyvendinimo, maitinimo, pramogų ir turizmo informacijos paslaugos. Papildomos turizmo paslaugos galėtų būti – kelionės organizavimo paslaugos, transporto, žvejybos, grybavimo, kultūrinių renginių, konferencijų ir kt. turizmo paslaugos.

Miesto bendrojo plano sprendiniai iki 2022 metų numato daugiafunkcinių teritorijų plėtrą, kuriose priklausomai nuo rekreacinių išteklių potencialo, galimas ir rekreacinių teritorijų vystymas. Rekreacinio funkcinio prioriteto teritorijos siūlomos šiose funkcinėse zonose:

- rekreaciniai želdynai – parkai, skverai, žaliosios jungtys;
- miškai, kur numatytas teritorijos naudojimas ekstensyviai rekreacijai, kuriant minimalią rekreacinės infrastruktūros sistemą, išlaikant ir saugant esamą natūralų kraštovaizdžio pobūdį.

Rekreacinis žemės naudojimas galimas ir kitose planuojamose miesto teritorijos funkcinėse zonose, priklausomai nuo esamų rekreacinių išteklių potencialo.

Miesto bendrojo plano sprendinių tikslas – sudaryti palankias sąlygas miesto teritorijos darniam vystymuisi, užtikrinant prielaidas teigiamai rekreacijos ir turizmo raidai, kartu nedarant žalos aplinkai.

4.4.2. Paslaugų infrastruktūros poreikio prognozė

Paslaugų infrastruktūros pagal tipą poreikio prognozes labiausiai lemia gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes. 2001-2011 m. Dieveniškėse gyventojų skaičius kito nežymiai ir migracijos saldo yra teigiamas, o gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes yra palankus ekonominei veiklai vystyti, nes dominuoja darbingo amžiaus gyventojai.

Paslaugų infrastruktūra apima švietimo, sveikatos priežiūros, socialines, kultūros administracines įstaigas, mažmeninės prekybos, apgyvendinimo, laisvalaikio, maitinimo ir kitas paslaugas teikiamas Dieveniškių miestelyje. Paslaugų infrastruktūra pritaikoma ne tik miestelio ir aplinkinių teritorijų gyventojams, bet ir iš toliau atvykstančių lankytojų bei turistų spektrui.

Remiantis realistiniu scenarijumi, prognozuojama, kad gyventojų skaičius 2022 m. bus 868 gyventojai. Kaip ir iki šiol Dieveniškų miestelio paslaugų infrastruktūra naudosis ir dalis aplinkinių Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijų gyventojų, todėl prognozuojamas paslaugų infrastruktūros klientų skaičius bus 1230 Dieveniškų miestelio ir aplinkinių teritorijų gyventojų.

Kadangi paslaugų infrastruktūros pagal tipą poreikį lemia gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes, prognozuojama, kad gimstamumas, atsižvelgiant į šalies ir Šalčininkų rajono savivaldybės tendencijas, Dieveniškų miestelyje išliks toks pats arba nežymiai mažės. Taigi, daroma prielaida, kad ikimokyklinio ugdymo poreikis išliks nepakitęs.

Bendrojo lavinimo įstaigų teikiamų paslaugų infrastruktūros poreikis 2022 m. išliks nepakitęs dėl nesikeičiančios ar nežymiai mažėjančios 7-18 metų amžiaus grupės gyventojų dalies bendroje gyventojų skaičiaus sudėtyje.

Sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų įstaigų teikiamų paslaugų poreikis Dieveniškėse augs, dėl bendro šalies ir rajono gyventojų senėjimo proceso. Jau dabar jaučiami gyventojų sergamumo rodiklių augimas, apsilankymų gydymo įstaigose skaičius kasmet didėja.

Pastaraisiais metais didėjo kultūrinių renginių bei kultūros įstaigų poreikis, tačiau prognozuojama, kad Dieveniškėse kultūrinių renginių skaičius išliks panašus, o kultūros įstaigų skaičius nekis.

4.5. AUKŠTYBINIŲ PASTATŲ STATYBOS NUOSTATOS

Aukštybinių pastatų statyba Dieveniškų mieste nenumatoma. Religinių pastatų ir technologinių įrenginių, priskiriamų aukštybiniams, statyba galima gavus Šalčininkų rajono savivaldybės pritarimą, neprieštaraujant Dieveniškų istorinį regioninį parką reglamentuojantiems dokumentams.

4.6. DIDŽIŲJŲ PREKYBOS CENTRŲ STATYBOS NUOSTATOS

Didžiųjų prekybos centrų statyba nenumatoma.

4.7. SUSISIEKIMO SISTEMA

Dieveniškų miestelio bendrojo plano susisiekimo sistemos sprendiniai rengiami įvertinus esamą transporto infrastruktūros būklę, atsižvelgiant į Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinius bei vadovaujantis patvirtinta Dieveniškų teritorijos bendrojo plano koncepcija.

Svarbiausi Dieveniškų susisiekimo sistemos vystymo tikslai:

- Gerinti esamų kelių ir miestelio gatvių būklę, rekonstruoti nepakankamų parametrų gatvių ruožus bei sankryžas, užtikrinant saugesnį ir patogesnį transporto, pėsčiųjų bei dviračių susisiekimą su mažesniu poveikiu aplinkai. Pritaikyti miesto susisiekimo infrastruktūrą žmonių su negalia reikmėms;
- Formuoti naujas gatvių jungtis, užtikrinant esamų ir naujai vystomų teritorijų pasiekiamumą;
- Užtikrinti reikiamas teritorijas miesto susisiekimo ir techninei infrastruktūrai vystyti, nustatant gatvių kategorijas bei suformuojant ir įteisinant gatvių raudonąsias linijas pagal

STR 2.06.01:1999 „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ norminius reikalavimus;

- Formuoti kompaktišką užstatymą, siekiant racionalaus esamų gatvių ir užmiesčio kelių panaudojimo bei mažinant teritorijų poreikį infrastruktūros plėtrai;
- Skatinti keliones pėsčiomis bei dviračiais, sudarant tam palankias sąlygas miesto susisiekimo sistemoje, rengiant šaligatvius ir pėsčiųjų takus;
- Vystyti dviračių takų infrastruktūrą, formuojant vientisą Dieveniškų vidaus ir išorės dviračių takų sistemą, jungiančią pagrindinius traukos objektus, turistines, rekreacines ir gyvenamąsias teritorijas. Atskirti dviračių eismą nuo transporto eismo, įrengiant atskirus dviračių takus;
- Siekti efektyvesnio visuomeninio transporto darbo, modernizuojant infrastruktūrą bei atnaujinant transporto priemonių parką. Stiprinti visuomeninio transporto pozicijas susisiekimo sistemoje, tobulinant esamą infrastruktūrą, maršrutinį tinklą bei visuomeninio transporto aptarnavimo kokybę.

4.7.1. Gatvių ir kelių tinklas

Dieveniškų miestelis įsikūręs abipus valstybinės reikšmės kelių Nr. 104 Šalčininkai – Dieveniškės – Krakūnai, Nr.3924 Šadžiūnai-Dieveniškės - Švedų miškas bei Nr.3925 Krakūnai – Maciučiai – Kalviai. Šie keliai sudaro miestelio susisiekimo sistemos pagrindą ir tarnauja tiek išorinio, tiek vidinio susisiekimo reikmėms. Šiaurės - pietų kryptimi pagrindinę struktūrinę Dieveniškų susisiekimo ašį formuoja krašto reikšmės kelias Nr.104 Šalčininkai – Dieveniškės - Krakūnai (Vilniaus, Geranionių gatvės). Rytų - vakarų kryptimi susisiekimo ašis sudaro rajoninės reikšmės keliai: Nr.3924 Šadžiūnai-Dieveniškės - Švedų miškas (Subotnikų g.), Nr.3925 Krakūnai – Maciučiai - Kalviai (Šermukšnių g.), Nr.3904 Dieveniškės – Ureliai - Šilinės miškas (Ašmenos g.). Kitos miestelio gatvės susisiekimo sistemą papildo tik kaip pagalbinės gatvės, skirtos privažiavimui prie atskirų teritorijų ar objektų.

Esamas Dieveniškų gatvių ir kelių tinklo tankis iš esmės tenkina šiandieninius miestelio susisiekimo poreikius ir turi rezervą ateičiai, jeigu transportiniai susisiekimo poreikiai augtų. Tolimesnė gatvių tinklo plėtra turėtų vykti pagal kokybės gerinimo scenarijų, rekonstruojant esamas prastos būklės gatves, įrengiant asfaltbetonio dangas, šaligatvius, dviračių takus, apšvietimą bei lietaus nuotekų tinklus. Būtina atsižvelgti bei užtikrinti tolimesnę susisiekimo tinklo plėtrą pagal STR „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“ norminius reikalavimus.

Naujų miesto gatvių poreikis planuojamu laikotarpiu labiausiai priklausys nuo teritorijų vystymo ir užstatymo plėtos. Miestelio pietrytinėje bei šiaurės vakarų dalyje, kur numatomos perspektyvinės užstatomos teritorijos, formuojamas naujų D2 kategorijos gatvių tinklas, maksimaliai prisiderinant prie esamų susisiekimo ašių bei sankryžų (žiūrėti susisiekimo sistemos brėžinį). Naujai numatomų gatvių trasos turi būti tikslinamos rengiant teritorijų specialiuosius ir detaliuosius planus. Siekiant nuoseklaus miesto susisiekimo tinklo vystymo bei užtikrinant jo tęstinumą po bendrojo plano galiojimo laikotarpio, susisiekimo sistemos plėtos sprendiniai rengiami ne tik sprendinių galiojimo laikotarpiui, bet ir tolimesnei perspektyvai. Todėl dalis jų gali būti realizuojami po sprendinių galiojimo laikotarpio, t.y. po 2022 metų.

Beveik visos Dieveniškų miestelio esamos gatvės yra susiformavusiose užstatytose teritorijose, kur svarbiausia susisiekimo tinklo problema yra neatitinkantis norminių reikalavimų sankryžų ir įvažiavimų į sklypus tankis, siauri koridoriai tarp užstatymo, prasta gatvių techninė būklė. Ne visos gatvės asfaltuotos, trūksta šaligatvių ir dviračių takų, važiuojamosios dalies plotis dažnai taip pat neatitinka normų reikalavimų. Nėra įrengtų lietaus nuotekų šalinimo sistemų bei apšvietimo tinklų. Todėl artimiausioje ateityje svarbiausias uždavinys-esamos susisiekimo infrastruktūros tobulinimas, gatvių asfaltavimas, šaligatvių, apšvietimo bei inžinerinių tinklų įrengimas.

Siūlomi šie prioritetingi gatvių infrastruktūros tobulinimo darbai:

- rekonstruoti esamą Naujakurių gatvę, nutiesti šios gatvės jungtį iki Šermukšnių g., rengiant asfaltbetonio dangą.
- Įrengti asfaltbetonio dangą Šermukšnių, Subotnikų gatvėse.
- Įrengti Naujosos g. tęsinį iki Subotnikų g.
- Įrengti trūkstamas šaligatvių atkarpas Vilniaus bei Geranionių gatvėse.
- Įrengti šaligatvius Naujojoje, Subotnikų, Šermukšnių, Ašmenos, Girininkijos gatvėse.
- Įrengti visuomeninių autobusų stotelių įvažas ir kitą infrastruktūrą.
- Gerinti eismo saugumą, ypatingą dėmesį teikiant pėsčiųjų eismui, visuomeninio transporto stotelėms, kur transporto srautai kertasi su pėsčiųjų srautais. Esant poreikiui pagrindinėse gatvėse numatyti specialias technines saugaus eismo priemones.

Netoli Dieveniškų esantys dvišaliai Krakūnų PKP bei Norviliškių PKP yra vietinės reikšmės ir skirti tik gyventojų aptarnavimui. Krovinių gabenimas per šiuos punktus nevyksta, lengvojo transporto eismo intensyvumas nėra didelis ir neturi tendencijų augti, todėl PKP veikla realiai nedaro jokios įtakos Dieveniškų išorės kelių bei gatvių apkrovimui.

4.7.2. Susisiekimo tinklo kategorijos

Dieveniškų miestelio gatvių kategorijos nustatomos atsižvelgiant į gatvių reikšmę urbanistinėje ir susisiekimo sistemoje. Esamo, istoriškai susiklosčiusio miestelio gatvių ir kelių tinklo pertvarkymas pagal galiojančius normų reikalavimus yra neįmanomas. Bendrajame plane numatytos perspektyvinės gatvių kategorijos orientuotos į tolimesnį gatvių plėtros užtikrinimą pagal normų reikalavimus. Įgyvendinant ir tikslinant bendrojo plano sprendinius būtina atsižvelgti į esančias užstatymo ir sklypų ribas, inžinerines komunikacijas, želdynus ir jų pertvarkymo galimybes bei tikslumą. Perspektyvinės gatvių kategorijos pateiktos žemiau esančioje lentelėje.

lentelė Nr.1. Perspektyvinės Dieveniškų gatvių kategorijos (pagal STR 2.06.01:1999 „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“)

Eil. Nr.	Gatvės pavadinimas	Gatvės reikšmė	Orientacinis gatvės ilgis, km	Gatvės kategorija	Plotis tarp raudonųjų linijų, m
1	Vilniaus g.	aptarnaujanti	1,4	C2	20-40
2	Geranionių g.	aptarnaujanti	1,0	C2	20-40
3	Šermukšnių g.	aptarnaujanti	0,7	D1	12-20
4	Subotnikų g.	aptarnaujanti	1,4	D1	12-20
5	Ašmenos g.,	pagalbinė	0,9	D1	12-20
6	Girininkijos g.	pagalbinė	0,8	D2	12-20
7	Aido g	pagalbinė	0,5	D2	12-20
8	Naujoji g.	pagalbinė	0,5	D2	12-20

9	Naujakurių g.	pagalbinė	0,4	D2	12-20
10	Žalioji g.	pagalbinė	0,4	D2	12-20

Pastabos:

1. Valstybinės reikšmės automobilių kelių infrastruktūros plėtra ir modernizavimas vykdomas pagal 2006 m patvirtintą „2002-2015 metų patikslintą Lietuvos Respublikos valstybinės reikšmės kelių priežiūros ir plėtros programą“. Sprendiniai, kurie susiję su valstybinės reikšmės keliais ir nėra numatyti šioje programoje, gali būti įgyvendinami tik patikslinus minėtą programą bei finansavimą.
2. Valstybinės reikšmės kelių apsaugos zonų plotis miesto teritorijoje gali būti koreguojamas tik žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentais (specialiaisiais, detaliaisiais planais);
3. Lentelėje nurodyti pločiai tarp gatvių raudonųjų linijų yra rekomendacinio pobūdžio ir gali būti tikslinami žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentais (specialiaisiais, detaliaisiais planais), įvertinant esamų sklypų ribas, užstatymą, želdynus bei perspektyvinį inžinerinių tinklų įrengimo poreikį;
4. C2 kategorijos gatvių raudonosios linijos gali sutapti su užstatymo linijomis;
5. D2 kategorijos gatvių sprendiniai yra rekomendacinio pobūdžio. Žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose gatvių trasos ir D2 kategorijos indeksas gali būti tikslinamas.

4.7.3. Dviračių ir pėsčiųjų takų tinklas

Dieveniškės yra svarbus pietryčių Lietuvos turistinės traukos centras. Miestelio teritoriją kerta net kelios turistinės dviračių trasos, tačiau specializuotų dviračių takų miestelyje nėra, todėl dviratininkų eismas vyksta gatvių važiuojamąja dalimi. Šaligatviai yra įrengti Vilniaus, Geranionių gatvėse, dalyje Naujakurių gatvės. Miestelio užstatyta teritorija yra pakankamai kompaktiška, teritorijos vidiniai ryšiai nėra ilgi, todėl visas vidines keliones galima atlikti pėsčiomis ir dviračiais. Šie du susisiekimo būdai turėtų būti prioritetingi Dieveniškių miestelio teritorijoje, todėl būtina užtikrinti saugų ir patogų susisiekimą pėstiesiems bei dviratininkams. Susisiekimo sistemos brėžinyje parodytos pagrindinės dviračių ir pėsčiųjų trasos, kuriose siūloma įrengti šaligatvius ir dviračių takus.

4.8.4. Visuomeninis transportas

Dieveniškių gyventojai turi galimybes naudotis priemiestinių autobusų paslaugomis. Autobusų eismas užtikrina susisiekimą su išoriniais traukos centrais, savivaldybės centru bei sostine. Dieveniškėse yra viešojo transporto stotelės, tačiau prie jų trūksta šaligatvių, pėstieji priversti vaikščioti gatvių važiuojamąja dalimi. Neįrengtos stotelių įvažos. Būtina gerinti viešojo transporto stotelių bei šaligatvių infrastruktūrą, užtikrinant pėsčiųjų eismo sugumą. Tikslinga atlikti gyventojų apklausas, siekiant išsiaiškinti jų susisiekimo poreikius viešojo transporto maršrutais, bei peržiūrėti maršrutinį tinklą ir autobusų eismo intervalus.

4.8. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorijose prieš atnaujinat, remontuojant, tiesiant inžinerinius tinklus - vykdant žemės darbus - turi būti atlikti archeologiniai tyrimai.

4.8.1. Ekoinžinerinė infrastruktūra

4.8.1.1. Vandentieka

Vadovaujantis Lietuvos respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatoma, kad centralizuotą vandentiekį iki 2014 gruodžio 31 dienos turės 95% Dieveniškių miestelio gyventojų. Tuo tikslu turi būti plečiami vandentiekio tinklai numatomose plėtros teritorijose.

Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatoma, kad visas tiekiamas vanduo atitiks dabar galiojančią higienos normą HN 24:2003 „Geriamo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“. Tuo tikslu turi būti renovuojama dalis eksploatuojamo skirstomojo vamzdyno.

Norint įgyvendinti šiuos siekius Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatoma plėsti vandentiekio tinklus:

- Numatoma, kad visi plečiami vandentiekiai bus pritaikyti gaisrų gesinimui: sukurta žiedinė vandentiekio tinklų struktūra, parinkti reikiami vamzdynų diametrai, įrengti priešgaisriniai hidrantai. Teritorijose, kur nėra numatytas vandentiekis, pagal priešgaisrinius reikalavimus turi būti įrengti priešgaisriniai rezervuarai, privažiavimai prie atvirų vandens telkinių;
- Vandenvietėje numatomi vandens gerinimo įrenginiai;
- Numatoma vykdyti tolesnį eksploatuojamų požeminių vandenių monitoringą;
- Numatoma vykdyti tiekiamo vandens kokybės kontrolę ir apie jos rezultatus sistemingai informuoti vietinės savivaldos organizacijas bei visuomenę.

Projekto grafiniėje dalyje vaizduojamos visos esamos ir numatytos naujos vandentiekio trasos. Tikslesnė numatomų inžinerinių tinklų vieta turi būti nustatoma rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus.

4.8.1.2. Vandenvala

Vadovaujantis Lietuvos respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatoma, kad centralizuotus nuotekų tinklus iki 2014 gruodžio 31 dienos turės 95% Dieveniškių miestelio gyventojų. Tuo tikslu turi būti plečiami nuotekų tinklai numatomose plėtros teritorijose.

Norint įgyvendinti šiuos siekius Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatoma plėsti buitinių nuotekų tinklus:

- Naujų nuotekų surinkimo tinklų plėtra esamose ir naujai užstatomose teritorijose;
- Rekonstruoti 2 km esamų buitinių nuotekų tinklų;
- Vykdyti išleidžiamų į paviršinius vandenis nuotekų kontrolę;

- vykdyti išleidžiamų į paviršinius vandenis nuotekų kontrolę, išleidžiamų nuotekų kokybė turi atitikti nuotekų tvarkymo reglamentą patvirtintą aplinkos ministro 2006 gegužės 17d. įsakymu Nr. D1 - 236 (Žin. 2006 Nr. 59 – 2103).

Projekto grafiniėje dalyje vaizduojamos visos esamos nuotekų trasos, nuotekų siurblynės. Naujai numatomos nuotekų trasos ir siurblynės vaizduojamos schematiškai, tikslesnė šių inžinerinių tinklų vieta turi būti nustatoma rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus.

4.8.1.3. Lietaus nuotekos

Lietaus vandens surinkimo ir valymo sistemos Dieveniškių miestelyje nėra. Nuo kalvų staigiai subėgantis didelis vandens kiekis atneša nuostolius statiniams ir gamtai. Surenkamas lietaus vanduo prieš išleidžiant į paviršinius vandenis turi būti apvalomas.

Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatoma idiegti lietaus nuotekų tinklą:

- Naujų nuotekų surinkimo tinklų esamose ir naujai užstatomose teritorijose;
- Įrengti aštuonis lietaus nuotekų valymo įrenginius;
- Įrengti penkis naujus išleidėjus;
- vykdyti paviršinių nuotekų išleidžiamų į atvirus vandens telkinius nuotekų kontrolę, išleidžiamų nuotekų kokybė turi atitikti paviršinių nuotekų tvarkymo reglamentą patvirtintą aplinkos ministro 2007 Balandžio 2d. įsakymu Nr. D1 - 193 (Žin. 2007 Nr. 42 – 1594).

Projekto grafiniėje dalyje vaizduojamos visos esamos ir numatomos naujos lietaus nuotekų trasos, išleidėjai ir numatomi lietaus nuotekų valymo įrenginiai. Tikslesnė šių inžinerinių tinklų vieta turi būti nustatoma rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus.

4.8.1.4. Atliekų tvarkymas

Dieveniškių miestelyje jau funkcionuoja konteinerinė atliekų surinkimo sistema. Tai priimtinausia atliekų surinkimo sistema, kuri diegiama visoje šalyje. Atliekų rūšiavimas pirminėje jų surinkimo stadijoje nepakankamas. Dieveniškių miestelio surenkami atliekų kiekiai nėra žinomi. Siekiant sutvarkyti atliekų srautus numatoma:

- buitines atliekas šalinti tik Vilniaus regioniniame sąvartyne;
- biodegraduojančias (žaliąsias) atliekas atskirti nuo bendro komunalinių atliekų srauto; plėsti konteinerinių atliekų surinkimo aikštelių tinklą;
- rūšiuojamoms atliekoms naudoti specializuotus konteinerius.

4.8.2. Energetinės infrastruktūra

4.8.2.1. Ryšių infrastruktūros vystymas

Nežiūrint to, kad Dieveniškių miestelio ryšių tinklai yra išvystyti gerai, naujai kuriama informacinė visuomenė reikalauja ir naujo požiūrio į šios infrastruktūros srities vystymą. Šiuo metu vyksta spartus procesas naujų informacinių technologijų diegime ryšių sistemoje. Šis procesas neaplenkia

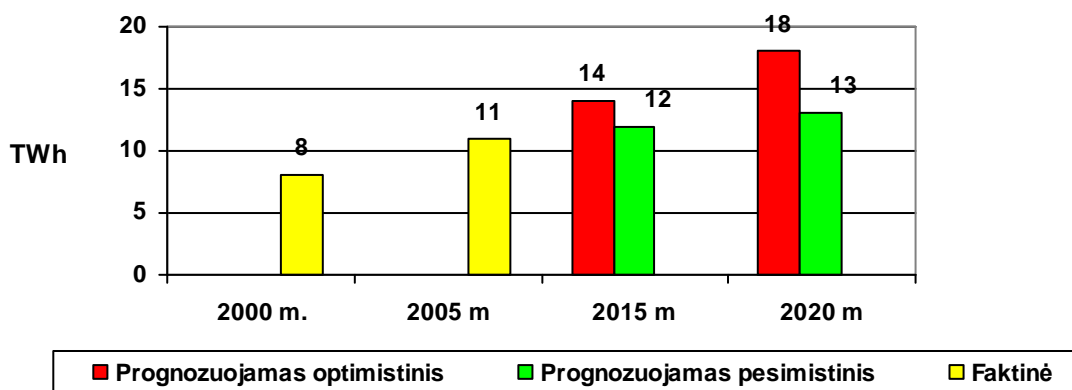
ir Dieveniškų miestelio. Siekiant, kad šiuolaikinės ryšių priemonės būtų prieinamos visiems visuomenės nariams numatoma plėsti ryšių tinklą:

- augant internetinio ryšio priemonių svarbai plėtoti šviesolaidinių kabelių tinklą, leisiantis plačiajuosčio duomenų perdavimo prieigą viešojo sektoriaus institucijoms;
- išlaikyti esamą pašto skyrių tinklą, įrengti juose viešojo interneto prieigas;
- laidinis ryšys į naujai užstatomas teritorijas turi būti tiesiamas vartotojams ir paslaugų tiekėjams tarpusavyje susitarus.

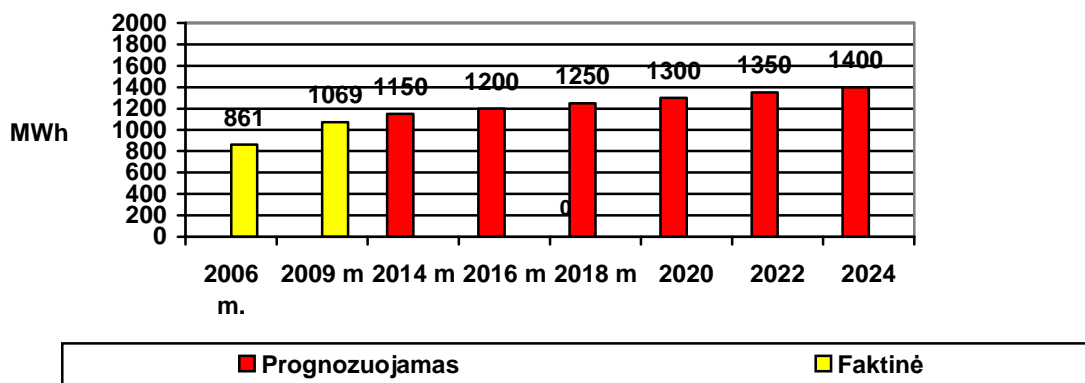
Projekto grafinėje dalyje vaizduojamos visos esamos ir numatytos naujos ryšių tramos. Tikslesnė numatomų inžinerinių tinklų vieta turi būti nustatoma rengiant specialiuosius ir detaliuosius planus.

4.8.2.2. Elektros energijos tiekimas

Dieveniškų miestelyje miestas suvartoja apie 1000 MWh elektros energijos per metus. Pastarųjų metų tendencijos rodo elektros energijos neženklų poreikio didėjimą. Tai yra būdinga daugeliui Lietuvos regionų. Tikėtina, elektros energijos poreikiai augs ir ateityje.

4.8.1. pav. Prognozuojami Lietuvos elektros energijos poreikiai.

4.8.2. pav. Prognozuojami Dieveniškų miestelio elektros energijos poreikiai.

Tam, kad patenkinti šiuos poreikius, miesto elektros tinklas yra prisijungęs prie bendro Lietuvos perdavimo tinklo per vieną transformatorių pastotę. Ši transformatorių pastotė turi pakankamą galios rezervą. Siekiant užtikrinti patikimą elektros energijos tiekimą esamiems ir būsimiems Dieveniškių miestelio vartotojams numatoma plėsti elektros energijos tinklą:

- plėsti esamą elektros energijos paskirstymo tinklą;
- naujus paskirstymo tinklus tiesti kabelinėmis linijomis;
- pagal poreikį rekonstruoti esamas transformatorines;
- naujas elektros linijas tiesti bendrajame plane numatytuose infrastruktūros koridoriuose;
- išlaikyti geram techniniam stovyje esamą elektros energijos skirstomąjį tinklą tinklą;

Projekto grafinėje dalyje nurodoma 10 kV kabelinių linijų ir preliminarios transformatorių vietos. Rezervuojamos teritorijos naujoms 10kV linijoms. Atsiradus papildomam poreikiui prijungti naujus vartotojus prie skirstomųjų tinklų, numatyti papildomas vietas transformatorių pastotėms ir skirstomiesiems tinklams.

4.8.2.3. Šilumos tiekimas

Centralizuotai tiekama šiluma Dieveniškių miestelyje iš vienos katilinės. Per metus UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“ patiekia į tinklus apie 1700 MWh šilumos energijos. Šis kiekis svyruoja 10% ribose, priklausomai nuo vidutinių žiemos temperatūrų, tačiau jau eilę metų yra pastovus. Šiluminiai nuostoliai tinkluose sudaro apie 15%, tai vartotojams tenka apie 300 MWh per metus. Tikėtina, kad centralizuotai tiekiamos šilumos poreikis Dieveniškių miestelio liks panašus. Aukštos tiekiamos šilumos kainos neskatina naujų vartotojų jungtis prie esamų tinklų. Galimai naujai atsiradusių vartotojų poreikius kompensuos tai, kad gerėja esamų pastatų šiluminės charakteristikos. Bendras centralizuotai tiekiamos šilumos poreikis keisis nežymiai. Naujų trasų nenumatoma.

Pagrindinė šilumos ūkio pertvarka turi būti nukreipta į tiekiamos šilumos kainų sumažinimą. Tuo tikslu Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatoma:

- rekonstruoti esamas šilumines trasas, naudojant bekanalę technologiją,
- keičiant šilumotiekius optimizuoti vamzdinių diametrus,
- išlaikyti esamus centralizuotos šilumos vartotojus,
- numatyti galimybę rajoninei katilinei naudoti rezervinį kurą medieną ir jos atliekas.
- renovuoti daugiabučius pastatus ir šiluminius mazgus.

5. SPRENDINIŲ ĮGYVENDINIMAS

5. SPRENDINIŲ ĮGYVENDINIMAS

Siekiant nuoseklaus Dieveniškių miestelio teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo, reikalinga parengti sprendinius lokalizuojančius žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus bei kitus projektus.

Rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, būtina įvertinti ekologinės apsaugos zonas, kurios pagal apsaugos pobūdį miestelio teritorijos bendrajame plane yra:

- 1) bendrosios ekologinės apsaugos - paviršinio vandens telkinių apsaugos zonos. Miestelio paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugą reglamentuoja paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų ir zonų nustatymo specialieji planai;
- 2) fizinės apsaugos - elektros linijų, ryšių linijų bei kitų infrastruktūros objektų fizinės apsaugos zonos;
- 3) sanitarinės apsaugos - gamybinių ir komunalinių objektų, ūkio ir infrastruktūros objektų sanitarinės apsaugos zonos. Rengiant specialiuosius arba detaliuosius teritorijų planavimo dokumentus, siekiant išvengti galimo neigiamo poveikio žmonių sveikatai aplink esamus ar planuojamus stacionarius taršos šaltinius (gamybinius ir komunalinius objektus bei kitus ūkio ir infrastruktūros objektus), vadovaujantis „Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis“ (2004-08-19 LR SAM įsakymas Nr. V-586, Žin., 2004, Nr.134-4878) turi būti tvirtinamos, nustatomos ar tikslinamos sanitarinės apsaugos zonos.

Rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, miestelio bendrojo plano sprendiniai (funkcinių zonų ribos, susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros trasos) tikslinami pagal specifinius gamtinius ir urbanistinius teritorijų požymius.

Susisiekimo sistemos įgyvendinimo prioritetai

- Parengti Dieveniškių gatvių raudonųjų linijų specialųjį planą;
- Tikslinti ir detalizuoti Dieveniškių bendrojo plano susisiekimo sistemos sprendinius, rengiant atskirų teritorijų bei gatvių specialiuosius ir detaliuosius planus;
- Rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, būtina atsižvelgti į miesto bendrajame plane nustatytas gatvių kategorijas, rezervuoti reikiamų pločių zonas tarp raudonųjų linijų gatvių važiuojamųjų dalių įrengimui, šaligatvių, dviračių takų tiesimui, inžinerinių tinklų klojimui bei apželdinimui.

Inžinerinės infrastruktūros įgyvendinimo prioritetai

Ekoinžinerinės infrastruktūros vystymo prioritetai. Ekoinžinerinės infrastruktūros srityje Dieveniškių miestelio bendrajame plane numatomi šie ilgalaikės perspektyvos prioritetai:

- įrengti vandens gerinimo įrenginius esančioje vandenvietėje;
- plėsti Dieveniškių miestelio vandentiekį į naujai statomas ir užstatytas, tačiau vandentiekio tinklų neturinčias teritorijas;
- įrengti lietaus nuotekų tinklą, išleidėjus bei valymo įrenginius;
- plėsti Dieveniškių miestelio buitinių nuotekų surinkimo sistemą, nukreipiant nuotekas į esamus valymo įrenginius;
- buitinių nuotekų tinklai pirmiausia turi būti plečiami naujai užstatomose teritorijose;
- plėsti konteinerinių aikštelių tinklą skirtą atliekų rūšiavimui.

Energetikos infrastruktūros vystymo prioritetai. Energetikos srityje Dieveniškų miestelio bendrajame plane numatomi šie ilgalaikės perspektyvos prioritetai:

- plėsti esamą elektros energijos paskirstymo tinklą;
- renovuoti daugiabučius pastatus ir šiluminius mazgus.

Miesto ryšių infrastruktūros vystymo prioritetai. Ryšių infrastruktūros srityje Dieveniškų miestelio bendrajame plane numatomi šie ilgalaikės perspektyvos prioritetai:

- internetinio ryšio plėtra;
- mobilaus ryšio plėtra sudarant konkurencines sąlygas mobilaus ryšio operatoriams.

Rekomenduojamos rengti programos:

- Viešųjų ir privačių struktūrų bendradarbiavimo strategija (privataus ir visuomeninio kapitalo projektai);
- Kultūros infrastruktūros programos;
- Žaliųjų teritorijų sutvarkymo ir pritaikymo poilsiui programos;
- Gyvenamųjų teritorijų modernizavimo strategija ir pastatų energetinio modernizavimo programos;

Reikalingi atlikti planai:

- Atskirųjų želdynų teritorijų specialusis ir/ar detalieji planai siekiant suformuoti ir įteisinti želdynų teritorijas;
- Parengti Dieveniškų miestelio antrinių žaliavų konteinerinių aikštelių išdėstymo schemą.

Rekomenduojami rengti kiti planai:

- Apsaugos zonų nustatymo planai;
- Kapinių plėtros planai;
- Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialieji planai;
- Poilsio ir rekreacinės infrastruktūros objektų išdėstymo planai.

6. PRIEDAI

7. GRAFINĖ DALIS